

ANLEGGSMASKINEN

AM.NO

NR. 09 | NOVEMBER 2021

62. ÅRGANG

Årets lærebedrift
Side **26, 40** og **54**

Strøm
går på
belter

8

Virker
det
nå?

44

Bergen:
Bratt
tomt

48

GARANTIFORSIKRING for MEF-medlemmer

Garantiforsikring dekker entreprenørens behov for å stille sikkerhet i forbindelse med utførelsen av en kontrakt. Nå kan MEF-medlemmer kjøpe garantiforsikring i If.

ER DU INTERESSERT I ET TILBUD PÅ FORSIKRINGSGARANTI?

Da er du velkommen til å ta kontakt med Ulf Michaelsen på mobil 934 03 657 eller e-post: ulf.michaelsen@if.no.

I SAMARBEID MED:

MASKIN-
ENTREPRENØRENE
FORBUND

NASTA
FORNØYDE KUNDER VENDER TILBAKE

Hitachi ZX135US-5

Jernbanemaskin

«En fantastisk maskin!
Den har det man kan ønske
seg egentlig...»

Richard Slattum
Maskinfører - Sporveien AS

www.fredheim-maskin.no

Fredheim Maskin AS
Myrer skog 1 - 1820 Spydeberg - Tlf.: 69 80 88 30

FREDHEIM MASKIN AS

- **Keestrack:** Knuse/Sikteverk/ Matere/ Stacker
- **Sandvik:** Knuse/Sikteverk
- **Telestack:** Stacker/ Lasteanlegg
- **Neuenhauser:** Kverner/Sikter
- **Rammer:** Hydrauliske hammere
- **McQuiad:** Hammerbommer

Flere og flere velger Steelwrist som sin leverandør av utstyr og vi skal fortsette å gjøre vårt ytterste for at **DU** får topp kvalitet!

Endelig er også en normal hverdag innen rekkevidde og vi gleder oss til å se dere i tiden fremover.

Ta gjerne kontakt med en av oss!

Johann Gudjonsson - +47 46980866
Peter Eriksson - +46 70 9980839
Stian Zachariassen +47 41489823

OPEN | S

STEELWRIST
EARTHMOVING EFFICIENCY

www.steelwrist.com

ANNONSE

Best energi

Opptatt av lokal nærhet til din energiforhandler?

Erling Arnfinn Kvål AS er et gravemaskinfirma i Trøndelag. Med syv gravemaskiner og to lastebiler i sving på anlegg, så er det viktig med nærhet til leverandørene for på den måten å være mest mulig effektiv.

Vi kjøper all vår diesel gjennom vår lokale energiforhandler Trøndelag Diesel, og vi er veldig fornøyde med hvordan dette fungerer. Å støtte lokalt næringsliv er en viktig verdi for oss. Å ha en lokal leverandør gjør også at vi kan drive mer kostnadseffektivt fordi de kommer og fyller på tankene til alle maskiner ute i felt. Med nærhet til leverandøren går det veldig kjapt fra vi bestiller og til tanken er fylt opp, forteller Kjell Erlend Kvål.

Hvordan fungerer det administrativt knyttet til denne leverandøren?

Det fungerer helt supert, forteller Kvål videre. Hver firmabil har sitt eget firmakort som de bruker ved påfyll av

diesel. En gang i måneden får jeg en samlefaktura, der det også spesifiseres hvor mye hver enkelt bil har brukt av drivstoff. Jeg bruker veldig lite tid til å administrere dette, og det er jeg veldig fornøyd med. Trøndelag Diesel var også tidlig ute med AdBlue, så da vi fikk maskiner som kunne nyttiggjøre seg av det var de som leverandør allerede klar med en løsning. Det er viktig å redusere klimautslipp for oss i entreprenørbransjen også, og da er det bra med en leverandør som har løsninger som ivaretar dette, avslutter Kvål.

Driver du entreprenørfirma, så ta kontakt med din lokale Best-forhandler for å finne løsninger tilpasset dine behov!

Om Trøndelag Diesel:

Trøndelag Diesel er en Best forhandler og en av Midt-Norges største energiforhandler med 15 anlegg i Trøndelag. De har med det god nærhet til blant annet entreprenører og bønder i sitt nærmiljø.

Om Best Stasjon:

Best Stasjon har gjennom 22 år bygget opp et nettverk av lokale forhandlere som eier eller driver en bensinstasjon eller energiforhandler. Best har nå nærmere 130 bensinstasjoner og 17 energiforhandlere spredd over hele landet - opptatt av å bygge kjennskap og troverdighet med sterk lokal tilhørighet. Alle firma- og privatkort fra Circle K kan benyttes på Best sine stasjoner - med samme rabatt på drivstoff.

Finn din lokale energiforhandler på beststasjon.no

INNHold

- 8 Mer elektrisk – mindre diesel
- 12 Nye veier har brutt E6-kontrakt med spanske FCC
- 16 Bustadjussen – Oppgjørstvist med forbrukere
- 22 Påmeldingen til Arctic Entrepreneur har åpnet
- 26 Årets lærebedrift 2021 – avdeling Skog: Johansen Skogsdrift AS
- 30 Lærning Timo har lappen på "alt"
- 34 Fjellsikret Torghatten
- 40 Årets lærebedrift 2021 – avdeling Gjenvinning: Møre Miljøsanering AS
- 44 Én av fire anleggsmaskiner er registrert
- 48 Heftig grunnarbeid i fjellsiden
- 54 Årets lærebedrift 2021 – avdeling Brønnboring: Vestnorsk Brønnboring AS
- 62 MEF har ordet
- 63 MEF-nytt

Abonnement: 10 utgaver pr år. Kun kr 550,-
Bestill hos MEF. Tlf 22 40 29 00, epost: anleggsmaskinen@mef.no.

REDAKTØREN

Valgflesk og taushet om MVA-saken

– Det er på høy tid at denne endringen nå kommer på plass. Det er en viktig sak for mange små entreprenører i hele Norge som havner i likviditetsskvis fordi de må betale moms til staten, lenge før de får oppgjør for oppdraget. Disse tvistene kan gå årevis i rettssystemet. De er en stor belastning, og kan i verste fall medføre konkurser og tap av arbeidsplasser.

Saksordfører Sigbjørn Gjelsvik – fra Senterpartiet – sa seg stolt og fornøyd med at Stortinget sist vår ga regjeringen marsjordre: Sørg for at betalingsplikten på merverdiavgift i omtvistede krav utsettes.

Nå sitter partileder Trygve Slagsvold Vedum – fra Senterpartiet – i regjeringen. Som finansminister har han minst én hånd på rattet som styrer skuta. Nylig la de fram sitt eget budsjett for 2022. Flott, da er vel MVA-saken både løst og tallfestet i budsjettet?

Nope. Niks. Njet.

Den er ikke nevnt, med én eneste krone eller ett eneste ord. Dørgende taust og stille. Til stor skuffelse fra alle næringsdrivende som har opplevd å få økonomisk juling i forbindelse med oppgjørstvister.

– Dessverre har ikke regjeringen villet lytte til en samlet næring som alle har vært enig i denne saken. Men det bra at stortingsflertallet tar ansvar og valser over regjeringen, sa Gjelsvik i april i år.

Politikeres valgløfter må tas med noen klyper salt. Men det lenge siden jeg har sett et så grovt tilfelle av tomme ord og løftebrytende taushet.

Jørn Söderholm – jos@mef.no

Utgiver:
Maskinentreprenørenes
Forbund

Redaksjon:
Pb. 505, Sentrum,
0105 Oslo
Fred. Olsens gate 3,
0152 Oslo
Tlf. 22 40 29 00
anleggsmaskinen@mef.no

I redaksjonen:
Ansv. redaktør
Jørn Söderholm
Tlf: 416 55 220
jos@mef.no

Journalist
Runar F. Daler
Tlf: 482 46 412
rd@mef.no

Fredrik Tronhuus
Kari Druglimo-Nygaard
Andrea Holtekjølén

Annonser:
A2Media AS
Camilla Sparby
Tlf: 477 07 338
camilla@a2media.no

Bjørnulf Lie
Tlf: 971 66 507
bjornulf@a2media.no

Forsidebilde:
Runar F. Daler

Design:
Edda Grafisk AS

Trykkansvarlig:
www.polinor.no
ISSN 0003-3715
60. årgang

Alt på ett sted

Dieseltank 2–15m³
AdBlue i oppvarmet rom

VERA TANK®

Sikker lagring og transport
☎ 924 19 800 | veratank.no

TUNGT: Kestrack H7e, en 100-tonns konknuser. Årets største nyhet hos Fredheim. (Alle foto: Jørn Söderholm)

Mer elektrisk – mindre diesel

Knuse- og sikteverk blir stadig mer elektrisk drevne. Dieselmotorene blir færre, og skal helst stå utenfor støvføyka. Siste nytt er dieselaggregat for pukkverk, som flytter seg selv på egne belter. Tunge nyheter sto i kø da Fredheim Maskin inviterte til Oktoberdager 2021.

Tekst: Jørn Söderholm – jos@mef.no

AVDUKET: Per Olav Fredheim avduket årets mest spennende nyhet: Kestrack M-serie beltegående aggregat. Denne har dieseltank til nær en måneds drift.

SPYDEBERG / HOBØL: Jo mer avanserte dieselmotorene blir, jo mindre har de godt av å stå i støvskyen rundt knuseverk. Det har Fredheim Maskin tatt konsekvensen av i årevis allerede. Kestrack sikte- og knuseverk med separate motorpakker som kan løftes av og stå et mer beskyttet sted enn i det verste støvfokket rundt knusere og sikteverk i et pukkverk er gammelt nytt

derfra. Nå har de tatt det et skritt videre, med Kestrack M-serie aggregater for pukkverk.

– Jeg tror vi er først med generator på belter, ja. Våre kunder er glade i fjernkontroll og beltedrift. Serien kommer i versjoner fra 80 til 500 kVA, med alt som trengs til driften på enheten. Den største har en dieseltank på tre kubikkmeter.

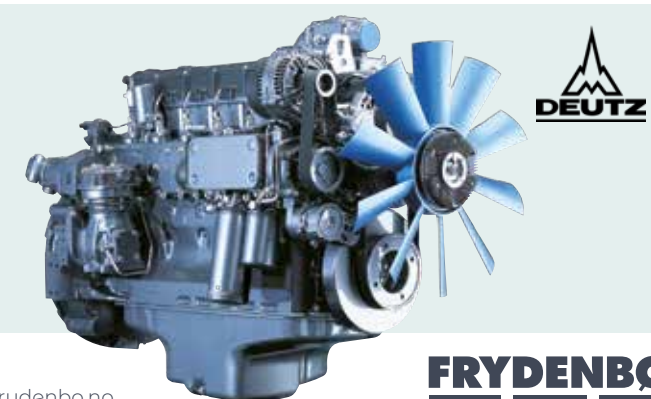
FORTS

Vi holder deg gående!

Deutz byttmotor for:

- Industri
- Anlegg
- Landbruk
- Marine

Et raskt og prisgunstig alternativ til reparasjon.

Frydenbø Industri
frydenbo-industri.no

63 87 17 00 / salg.fino@frydenbo.no

FRYDENBØ

MASKIN

TOG: Her står H7e (t.h.) i et produksjonstog med grovknuser B7e og stackere S5e og S1e. Hele greia drives av én felles motorpakke.

DOLLY: Med WD-30 kan en beltegående stacker flytte seg sideveis langs en båt.

ÅRETS: Frederik Hoogendoorn er sjef og deleeier i Keestrack. Her gratulerer han Per Olav Fredheim som årets forhandler. (Foto: Fredheim)

DIESELAGGREGAT PÅ BELTER

Per Olav Fredheim avduket den kanskje mest interessante nyheten på årets Oktoberdager: Et selvkjørende dieselaggregat som flytter seg selv på egne belter.

Den teknologiske utviklingen på dieselmotorer har gått til himmels de siste fem-ti årene. Motorene har blitt mer effektive og miljøvennlige. Men samtidig mer teknologisk avanserte og mindre robuste mot uheldige påvirkninger fra miljøet utenfor. De første belteknuserne for 30 år siden hadde helt enkle, basic dieselmotorer. De gikk som regel i sorg og glede, og tålte nær sagt hva som helst.

– Sånne enkle motorer får man ikke bruke lenger. Å ha motoren utenfor det støvfylte miljøet er utvilsomt riktig vei å gå. En motor som står i et støvfylt miljø varer i fem til syv år. En motor som står utenfor støvet varer dobbelt så lenge. Og én større motor som forsyner flere enheter med energi bruker også mindre diesel enn flere mindre motorer, sier Fredheim.

NORSK ØNSKE OM NULL UTSLIPP

Fredheim Maskin har utstyr fra Keestrack, Sandvik, Neuenhauser og Telestack i sin portefølje. Alle hadde de nyheter å by på til Oktoberdagene hos Fredheim. Det har blitt et av de største og viktigste fag- og kundearrangementene i sitt slag i Europa.

Keestrack, Neuenhauser og Telestack har kommet seg godt fram på i utviklingen av utslippsfritt utstyr, og utviklet nullutslipps-

maskiner spesifikt etter ønsker fra Fredheim Maskin og norske kunder.

Årets største nyhet kom også fra Keestrack: Konknuseren H7e. Et 100-tonns beist av en finknuser med to dekk forsikt og tre dekk finsikt. Maskinen produserer opptil 600 tonn i timen, avhengig av masser og fraksjoner. De 100 tonnene kan deles opp sånn at maskinen kan fraktes lovlig på norske veier.

UTEN EGEN MOTOR

Maskinen er bygget helelektrisk, uten en egen innebygget dieselmotor. På demoområdet i Feirings pukkverk i Hobøl ble sværingen vist i produksjon med grovknuser Keestrack B7e og Keestrack stackere S5e og S1e. Hele settet drevet av én felles motorpakke.

ANDRE NYHETER:

- Neuenhauser WD30 dolly til beltegående stackere. Forflytter stackeren sideveis, og effektiviserer lasting av båt. Selvkjørende, med hydraulikk fra stackeren oppå.
- Keestrack 15 kbm mater med svingkrans.
- Keestrack S1e opplagstransportør på belter.

At Fredheim Maskin er en viktig forhandler for Keestrack er det ingen tvil om. Så viktig at de på Oktoberdagene ble kåret til årets forhandler 2019/2020. ■

READY FOR THE FUTURE? >>>

E-Air

Er du klar for fremtiden?

Byggebransjen endrer seg for å redusere klimagasser. Vårt sortiment inneholder ulike løsninger for miljøvennlige produkter. Med E-Air, for eksempel, velger du elektrisitet som drivstoff og bidrar til å redusere utslipp.

Atlas Copco

www.atlascopco.com

Snakk Med Dumperspesialisten!

Til jordforflytning i områder som krever lavest mulig marktrykk. Mere trekkraft og enestående marktrykk. Alle dumpere i Norge leveres registrert.

AS Hydrema
www.hydrema.com

Service: 613 14 010

Salg: Knut Ola Nergård
Mobil: +47 952 02 051
Mail: kne@hydrema.com
Område: Nordland, Troms, og Finnmark.

Salg: John Vidar Bakken
Mobil: +47 414 07 070
Mail: jvb@hydrema.com
Område: Norge øvrig.

HYDREMA

Nye veier har brutt E6-kontrakt med spanske FCC

Det spanske entreprenørselskapet FCC Construcción S.A. skulle bygge E6 Ulsberg – Vindåsliene i Trøndelag. Nå har Nye Veier avsluttet kontrakten. – Kunne vært avklart for lenge siden, sier Øystein Syltern. Han hadde planlagt med halve kapasiteten på prosjektet.

Tekst: Jørn Söderholm – jos@mef.no

TRASE: Dette er deler av traseen til E6-prosjektet, ved Berkåk.

ENTREPRENØR: Øystein Syltern, daglig leder i Johs Syltern AS. Her på Loendagene i oktober. (Begge foto: Jørn Söderholm)

I november 2019 signerte Nye Veier kontrakt med FCC Construcción S.A. (FCC) for optimalisering, prosjektering og utbygging av ny E6 fra Ulsberg i Rennebu kommune til Vindåsliene i Midtre Gauldal kommune.

Det spanske entreprenørkonsernet FCC har hatt Johs J. Syltern AS og Rambøll Norge AS med på laget.

Nye Veier og FCC har den siste tiden forhandlet om en målprisavtale for utbygging av prosjektet. Det har i denne fasen blitt tydelig at FCC ikke kan gjennomføre prosjektet til avtalt pris. Nye Veier hevet derfor kontrakten i september.

– FOR SENT

Underentreprenør Syltern mener den avklaringen har kommet senere enn nødvendig. I etterpåklokskapens klare lys ser Øystein Syltern at dette kunne vært avklart langt tidligere.

– Her burde det vært initiert en avklaring for lenge siden. Vi har blitt sittende for lenge på gjerdet å vente.

Det sier daglig leder Øystein Syltern i Johs. Syltern AS. Entreprenørselskapet med hovedkontor i Åfjord på Fosen hadde planlagt å bruke halvparten av den 140 store mann kapasiteten på E6-prosjektet sammen med spanske FCC. De hadde temmelig avklart og ferdigforhandlet avtale med selskapet om å stå for alt av veibygging i prosjektet. Rammen for avtalen med FCC var avklart. Syltern skulle utføre alt av selve veibyggingen, men ikke involveres i tunnel- og betongarbeider.

At kontrakten ble kansellert kom ikke spesielt overraskende på Syltern.

– Vi har sett at det kunne komme, og har tatt høyde for det ganske lenge. I alle fall det siste halvåret har vi regnet på andre jobber som om det ikke blir noe av dette E6-prosjektet.

– Men det gir likevel store utfordringer i driften?

– Ja. Her får vi virkelig vist hva vi greier av omstilling. Vi har to andre gode jobber der vi nå girer opp det vi kan. Noen få må

permitteres, men vi holder det stort sett gående, sier han.

Sist sommer fikk de jobben med FV 717 Sund-Bradden på Fosen, og de jobber sammen med Skanska på Nydalsbrua i Trondheim. På begge prosjekter kjører Syltern nå på det de kan av kapasitet.

Øystein Syltern er kritisk til norske byggherrers bruk av utenlandske entreprenører på denne type oppdrag.

– Helt unødvendig å dra inn utenlandske entreprenører på sånt. Dette er arbeid norske entreprenører driver med hver dag. Det eneste som er annerledes her er store mengder. Det er ingen måneferd, konstaterer Syltern lakonisk.

Han mener norske byggherrer bør ta inn over seg at kulturforskjeller gir en ekstra avstand som kan få betydning i diskusjoner om pris, løsninger og andre elementer.

– I norsk kultur er entreprenører mer åpne for innspill fra byggherre på løsninger og kostnader. Beslutningstakere hos utenlandske entreprenører sitter sjelden ute på prosjektene. De sitter langt unna, i hjemlandet. Diskusjoner tar lenger tid og blir mer stivbent, sier han. ■

ahlsell

Derfor kan du handle hos Ahlsell med trygghet og god samvittighet

Vi vet at konsernets størrelse gir oss stor påvirkningskraft. Vi kan sørge for bedre arbeidsvilkår på utenlandske fabrikker. Vi kan minimere utslippene våre. Vi kan gjøre en forskjell – og et stort apparat er i sving for å gjøre nettopp det.

Du ser det ikke nødvendigvis når du kikker i butikkhyllene våre, men bak ethvert produkt ligger flere prosesser som sikrer at du kan være trygg på at vi har gjort alt vi kan for å:

- gjennomføre ansvarsfulle innkjøp
- stoppe klimaendringene
- trygge helsen og sikkerheten til alle involverte
- utvikle den beste løsningen i samarbeid med partnerne våre

Ord som etikk og bærekraft tar stadig større plass i bevisstheten til oss alle. De finnes som krav i anbudene, i krav til deg som leverandør og er en prioritet hos mange slutt kunder. Som Ahlsell-kunde kan du være trygg på at løsningene du handler både er produsert og transportert på mest mulig bærekraftig og etisk måte.

“Bærekraft i alt vi gjør”

Les mer om Ahlsells bærekraftsarbeid på våre nettsider: [Ahlsell.no/om-oss/barekraft](https://ahlsell.no/om-oss/barekraft)

f #kjettingfore

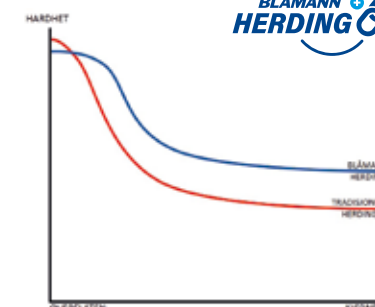
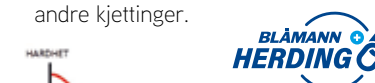
→ kjetting.no

**BLÅMANN™
ANLEGG**

BLÅMANN ANLEGG er en helt ny kjetting som kombinerer et svært tett mønster med godt grep og Blåmanns unike kvalitet og styrke. Tilgjengelig i 11 og 13 mm.

Den unike **BLÅMANN**-herdingen gjør det mulig å lage en kjetting som tåler mer over lengre tid enn andre kjettinger.

**FLOM®
KJETTING A/S**

E-post: bestill@kjetting.no
Tlf. 35 96 87 90

www.kjetting.no

NORGES STØRSTE NETTBUTIKK FOR KJETTING

Zirius

Komplett
økonomisystem for
entreprenører

REGNSKAP

PROSJEKT

HANDEL

LØNN

FINN UT MER PÅ [ZIRIUS.NO](https://zirius.no)

- ✓ Total økonomisk oversikt i prosjekter og delprosjekter med mulighet for inndeling på avsnitt og aktivitet mot budsjett
- ✓ Elektronisk lagring, håndtering og sending av bilag og dokumentasjon
- ✓ Maskin-, time- og materiellregnskap
- ✓ Datafangst på anleggs-plassen

Serie: Bustadoppføringslova

DEL 4: BUSTADJUSSEN – OPPGJØRSTVIST MED FORBRUKERE

Reklamasjoner

Forbruker-kunden er misfornøyd. Hvordan bør du forholde deg til reklamasjoner i oppgjørstvister med forbruker? Fjerde og siste del i serien om jussen rundt Bustadoppføringslova.

Tekst: Erik Handeland Selmer – anleggsmaskinen@mef.no

Denne artikkelen er den fjerde og siste artikkelen i en artikkelserie om oppgjørstvister i forbrukerentrepriser. De foregående artiklene i denne artikkelserien tar for seg utforming av pristilbud og behandling av tilleggsbestillinger, i tillegg til krav om bankgaranti.

Denne artikkelen skal handle om klager fra forbruker over kvaliteten på jobben, eller klager på at det som er utført er noe annet enn hva kunden har bestilt. Artikkelen handler om reklamasjoner.

Felles for alle artiklene er at de omhandler oppdrag for en eller flere privatpersoner som skal oppføre egen bolig eller hytte. De såkalte forbrukerne.

MEFs juridiske avdeling får ikke inn så mange reklamasjonssaker. Det skyldes nok først og fremst at våre medlemmer er dyktigst når det gjelder, nemlig på grunnarbeider og anleggsteknikk. Men det skyldes nok også at våre medlemmer ønsker å overlevere et godt produkt, og har en lav terskel for å rette opp og blidgjøre misfornøyde kunder. Og da blir det ingen tvist. Likevel er det viktig for entreprenøren å kjenne sine rettigheter når forbrukeren klager. Det gjelder særlig reklamasjonssaker hvor forbruker aldri blir fornøyd, eller kanskje ikke helt forstår selv hva han har bestilt. Det gjelder også i de sakene hvor det har gått svært lang tid fra forbrukeren overtar kontraktarbeidene til entreprenøren mottar en reklamasjon.

KORT OVERSIKT OVER REKLAMASJONSREGLENE

Det følger av bustadoppføringslova at en forbruker har reklamasjonsretten i behold for mangler ved utførelsen, såfremt forbrukeren reklamerer til entreprenøren innen utløpet av både den absolutte og relative reklamasjonsfristen.

Den relative reklamasjonsfristen innebærer at forbrukeren må varsle entreprenøren innen rimelig tid. Hva som er «rimelig tid» må vurderes konkret. Dersom det har gått mer enn to til tre måneder fra forbrukeren avdekket eller burde avdekket skaden til forbruker kontakter entreprenøren, er det på tide å stille spørsmål ved om forbrukeren har reklamert for sent.

«Det anbefales å alltid gjennomføre en overtakelsesforretning etter avsluttede grunnarbeider, og skrive overtakelsesprotokoll.»

Den absolutte reklamasjonsfrist i forbrukersaker er fem år etter overtakelsen. Det anbefales å alltid gjennomføre en overtakelsesforretning etter avsluttede grunnarbeider, og skrive overtakelsesprotokoll. Da har entreprenøren gode bevis for når denne fristen starter å løpe.

Den absolutte reklamasjonsfristen på fem år gjelder ikke hvis mangelen skyldes grov uaktsomhet fra entreprenørens side. Grov uaktsomhet i denne sammenhengen er det samme som et markert avvik fra god fagmessig utførelse.

En forutsetning for at forbrukeren reklamerer, er at det foreligger påståtte mangler ved utførelsen. En mangel ved utførelsen kan være tre forskjellige forhold:

- Det som entreprenøren har levert avviker fra avtalen mellom partene.
- Entreprenørens arbeider er ikke utført på en faglig god måte.
- De arbeider som entreprenøren har utført er ulovlige.

Entreprenøren hefter også for feil utført av sine underentreprenører. Det er da viktig at entreprenøren forfølger kravet videre mot sin underentreprenør.

LEVERANSE AVVIKER FRA AVTALEN

Slike saker blir en vurdering av hva som er avtalt, holdt opp mot hva entreprenøren har levert. Som det er understreket en rekke ganger i denne artikkelserien, er det veldig viktig med et nøyaktig tilbudsgrunnlag og tilbud. Da er det mye lettere å bevise hva partene faktisk har avtalt.

Det er ikke slik at ethvert avvik fra det avtalte er en mangel. Det blir en vurdering av hvilke ulemper avviket gir for forbruker, og hvor kostbart det er for entreprenøren å rette avviket. Er det for eksempel lagt bruddskifer i hagen med en annen farge enn avtalt, kan ikke forbruker kreve at steinen pigges bort og platting etableres med ny stein på entreprenørens regning. Mest sannsynlig vil en slik feilleveranse ikke være en mangel overhodet.

I situasjoner hvor forbruker klager over feil utførelse eller feil

REKLAMASJONSFRIST: Den absolutte reklamasjonsfrist i forbrukersaker er fem år etter overtakelsen. Men den gjelder ikke hvis entreprenøren har gjort en for dårlig jobb. Person og foretak på bildet er ikke omtalt i saken. (Foto: Jørn Söderholm)

materialbruk, er det verdt å merke seg at forbrukeren har en tapsbegrensningsplikt ovenfor entreprenøren. Forbrukeren skal varsle om feilen så snart han blir klar over den. Burde forbruker sett at fargen på bruddskiferhellene var feil allerede da de lå på pall på gårdsplassen, pliktet forbruker å melde fra om feilen på dette tidspunktet. Forbruker kan ikke vente til entreprenøren har blitt påført en rekke kostnader ved å ferdigstille skiferplattingen, før han reklamerer.

ARBEIDER IKKE FAGLIG GODT UTFØRT

Har entreprenøren glemt drenerør og knotteplast før tilbakefylling rundt kjelleren med drenerende masser, så er det liten vits å krangle. Dreneringsjobben er utført på feil måte. Entreprenøren må grave opp, montere drensledning og knotteplast, legge ny XPS og fylle tilbake med drenerende masser. Det skjønner de fleste. Slike rene forglemmelser fra entreprenørens side fører sjelden til tvist.

Problemet oppstår når forbruker aktivt krever en løsning som ikke er faglig forsvarlig. Forbruker ønsker ikke sandfangkum mellom sluket på gårdsplassen og pukkbasenget, fordi det blir altfor dyrt. Entreprenøren fraråder en slik løsning til forbrukeren skriftlig, fordi pukkbasenget raskt vil gå tett og miste sin funksjon. Entreprenøren velger likevel å utføre jobben slik forbruker ønsker.

Når pukkbasenget så går tett, reklamerer forbruker til entreprenøren. Forbrukers advokat innhenter en takstmann til å vurdere overvannsløsningen. Takstmannen finner at løsningen er mangelfull. Det mangler sandfangkum. Entreprenøren viser til at han har

gjort forbruker kjent med at løsningen er mangelfull. Forbrukeren, gjennom hans advokat, svarer at frarådingen ikke er relevant. Det er entreprenøren som er den profesjonelle i avtaleforholdet, og jobben skulle ikke ha blitt utført på denne måten. Reklamasjonen opprettholdes.

Entreprenøren skal alltid utføre et faglig godt håndverk. Godt faglig håndverk er et krav etter loven, som det ikke er mulig til å avtale seg bort fra. Selv om entreprenøren i eksempelet over skriftlig fraråder en faglig dårlig løsning, har forbrukeren likevel reklamasjonsretten i behold.

Krever forbruker en faglig dårlig løsning, bør entreprenøren nekte å utføre dette.

UTFØRTE ARBEIDER ER ULOVLIGE

I bunnen av en avtale om grunnarbeider for oppføring av bolig, ligger det en byggesøknad til kommunen. Entreprenøren har erklært ansvarsrett for enten kun utførende grunn og terrengarbeider (UTF), eller både prosjekterende (PRO) og utførende grunn og terrengarbeider og overvannshåndtering.

Det er ansvarlig søker (SØK) sitt ansvar å sørge for at hele tiltaket blir byggemeldt. SØK er som regel en arkitekt eller en bygmester kontrahert av forbrukeren direkte. SØK skal også sørge for at det innhentes dispensasjon fra reguleringsplanen, for det tilfellet at deler av byggemeldt løsning er i strid med plan- og bygningsloven eller kommunens reguleringsplan for området.

UTF entreprenør skal bygge den byggemeldte løsningen til avtalt

BYGGEMELDT: Entreprenør skal være forsiktig med å påta seg tilleggsarbeider som skulle vært byggemeldt, men som ikke er det.

pris. Slik sett havner rene utførende entreprenører sjeldent i en reklamasjonssak som følge av lovlighetsmangler. Her er det likevel verdt å merke seg at lojalitetsplikten og frarådningsplikten til entreprenøren også gjelder for UTF entreprenør. Hvis entreprenøren blir oppmerksom på at prosjektert løsning er ulovlig, så kan det være ulovlig for entreprenøren å bygge den prosjekterte løsningen.

Det er også verdt å merke seg at UTF entreprenør skal være forsiktig med å påta seg tilleggsarbeider som skulle vært byggemeldt, men som ikke er det. Ønsker forbruker en to meter høy støttemur i nabogrensen, har UTF entreprenør en plikt til å fraråde at arbeid med støttemuren påbegynnes før SØK har innhentet avstandserklæring fra nabo og dispensasjon fra reguleringsplanen. Må støttemuren rives uten at entreprenøren kan bevise at han har frarådet løsningen, vil forbrukeren kunne nekte å betale for arbeid med støttemuren.

Entreprenøren som har påtatt seg både ansvarsrett for PRO og UTF, bærer risikoen for at byggemeldt løsning er lovlig. Forutsetter prosjektert løsning dispensasjon, er det PRO som skal varsle SØK og forbruker om at dette må innhentes. At kommunen har gitt igangsettingstillatelse, er ikke det samme som at byggemeldt situasjonskart eller utomhusplan er lovlig. Opplever kommunen naboklager, for eksempel som følge av at det oppstår et overvannsproblem for nedenforliggende naboer, kan kommunen kreve omprosjektering eller uavhengig kontroll med tiltaket. Avdekkes det feil kan dette være en mangel ved prosjekteringen eller utførelsen som entreprenøren kan være forpliktet til å rette eller erstatte.

DE GAMLE SAKENE

En støttemur siger. Den ble satt opp av entreprenøren for ti år siden. Men nå viser den tydelige tegn på å være på tur ut på gårdsplassen. Entreprenøren mottar en sint e-post fra kundens advokat, med krav om at muren rives og settes opp på nytt.

For entreprenøren er det fristende å vise til den absolutte reklamasjonsfristen på fem år, og avvise hele reklamasjonen. Ettersom femårsfristen ikke gjelder hvis arbeidet er utført grovt uaktsomt, vil jeg i de aller fleste tilfeller advare mot å avvise kravet uten først å gjøre egne undersøkelser.

Det første en entreprenør bør gjøre i møte med en enhver reklamasjonssak, er å dra på felles befaring med forbruker. Kjør en tur ut til forbrukeren, ta bilder, og lytt til det forbrukeren har å

«Det første en entreprenør bør gjøre i møte med en enhver reklamasjonssak, er å dra på felles befaring med forbruker.»

LEDENDE INNEN FJELLSIKRING

Et maskinentreprenørfirma med over 40 års erfaring

GJØR KREVENDE OPPDRAG ENKLERE
GJERDEN
FJELLSIKRING

KAREN SOGNS VEI 49, 3275 SVARSTAD
E-POST: post@gjerdn-fjellsikring.no
TELEFON: 400 03 780
www.gjerdn-fjellsikring.no

Nå også
med avdeling
i Bergen

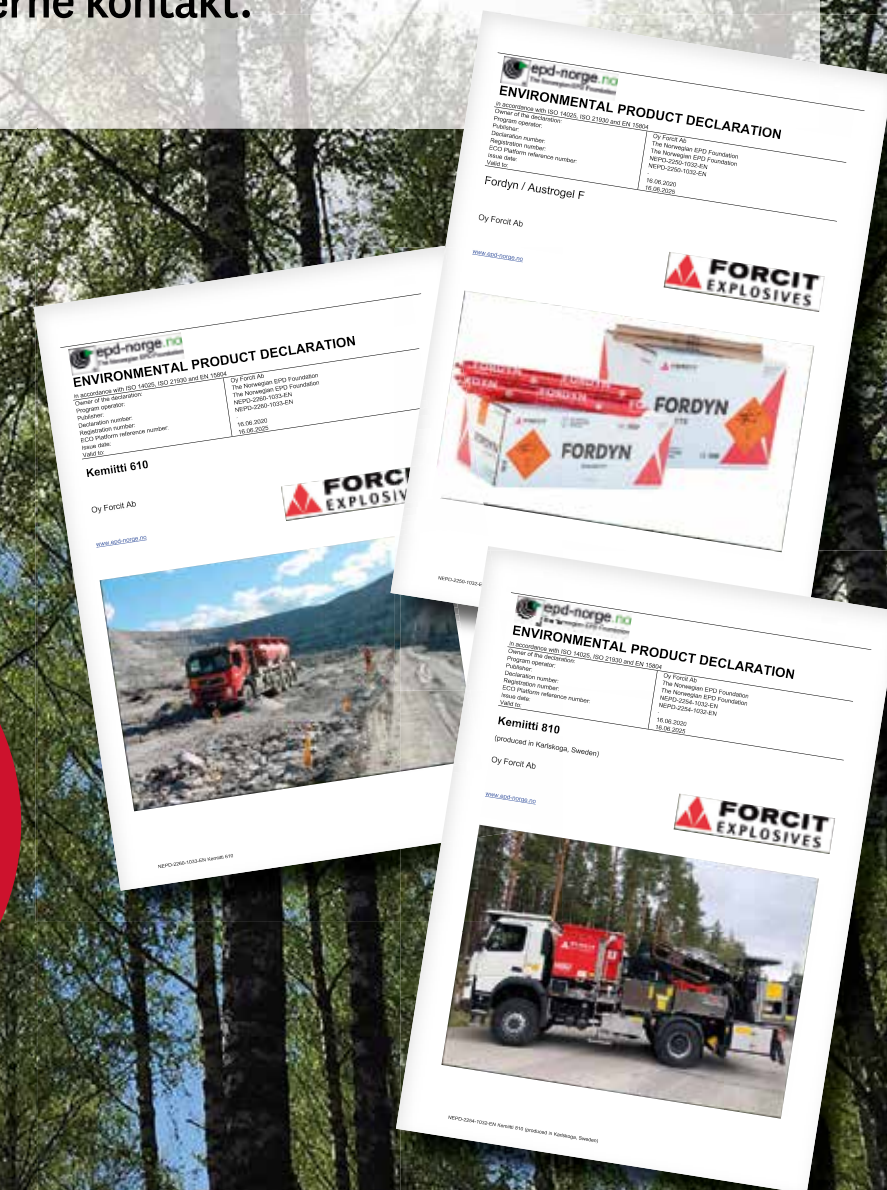
VI UTFØRER FJELLSIKRING FRA LIFT & TAU:

- Fjellbolter og bånd
- Ras og fanggjerd
- Steinsprang og isnett
- Wirenett
- Sprøytebetong
- Sprenging og demolering
- Tunnelsikring
- Løsmassesikring
- Erosjonsikring
- Spyle- og spettrensk
- Vegetasjonsrydding

FOKUS PÅ MILJØ OG BÆREKRAFT

Vi har miljødeklarasjoner (EPD) på våre sprengstoffprodukter. Vi kan hjelpe deg i ditt arbeid med miljøregnskap. Ta gjerne kontakt.

**Vår
Bærekrafts-
rapport 2020**

>> forcitexplosives.no

EPD = Environmental Product Declaration
finnes på www.epd-norge.no

PRIVAT: Arbeid for forbrukere i privatmarkedet kan være en utfordring. Denne serien bidrar til klargjøring. (Foto: Jørn Söderholm)

«Forstår entreprenøren at denne saken kommer til å bli en stor tvist, bør entreprenøren vurdere å ta med seg en uavhengig fagkyndig på befaringen.»

si. Gjør egne undersøkelser. Hvorfor har muren plutselig satt seg i bevegelse? Eller er dette resultatet av ti år med setninger som forbrukeren skulle sett og varslet om for lenge siden?

At entreprenøren drar på befaring, er ikke ensbetydende med å innrømme skyld. Og det skal entreprenøren heller ikke gjøre før han har befart den påståtte feilen og gjort seg opp sin egen mening som skadeårsaken. Befaringen er nettopp for at entreprenøren selv skal kunne ta stilling til om han har gjort noe feil eller ikke.

Skyldes setninger på støttemuren at entreprenøren har glemt å fundamentere korrekt under støttemuren, kan forbruker bli hørt med at entreprenøren har vært grovt uaktsom. Forbruker har dermed reklamasjonsretten i behold, selv om muren ble overtatt for ti år siden. Da må det vurderes om reklamasjonskravet til

forbruker er foreldet etter foreldelsesloven. Denne vurderingen er helt separat fra vurderingen av om forbruker har reklamert for sent. Er foreldelsesfristen etter loven oversittet, er resultatet at forbrukeren har tapt sitt krav.

Skyldes setningene på støttemuren at naboen på oversiden har sprengt ut sin eiendom, eller kabelselskapet har gravd ned fiberkabel i forkant av muren, og dette sannsynligvis er årsaken til setningene? Da får forbruker heller rette kravet sitt mot naboen eller kabelselskapet.

Forstår entreprenøren at denne saken kommer til å bli en stor tvist, bør entreprenøren vurdere å ta med seg en uavhengig fagkyndig på befaringen. For eksempel en takstmann eller en geotekniker. Uavhengige fagkyndige er gull verdt både når skadeårsaken skal vurderes, og som vitne i en rettsak.

RETNING ELLER ERSTATNING?

Skal entreprenøren påta seg rettingsjobben? Eller skal entreprenøren heller betale prisavslag eller erstatning, så får kunden selv utføre rettingsarbeidene?

Som regel vil det være billigere for entreprenøren å gjøre jobben selv. Da kan entreprenøren jobbe på internkostnad, og unngår å betale erstatning som inkluderer andre entreprenørers timepriser med påslag og merverdiavgift.

Entreprenøren har en rett til å utbedre egne feil selv. Denne retten bortfaller hvis entreprenøren avviser kravet til forbrukeren. Rettingsretten faller også bort hvis entreprenøren bruker for lang tid på å innrømme at han skal rette feilen.

Har forbrukeren rett til å kreve retting eller erstatning for en feil entreprenøren har gjort, må altså ikke entreprenøren sitte på hendende og håpe at saken blåser over. Det blir fort mye dyrere enn å komme forbruker i møte og rette feilen selv. ■

TRAKTORDELER DU SPARER Penger på!

Monoblokk **Flowmeter** **Multifaster**

Arbeidslysbjelke LED **Hydraulikkentral** **Lillestet kjetting**

Ekonomi-deler AS
TRAKTORDELER Siden 1975

Telefon: 69 10 23 00
ekonomi-deler.no

Geomatikk

LEDNINGSMÅLING I HENHOLD TIL NY FORSKRIFT

Vi tilbyr nå en landsdekkende tjeneste som sikrer innmåling etter kravene i den nye ledningsregistreringsforskriften som trer i kraft 1.7.2021

Geomatikk digitaliserer din hverdag

Effektiv innmåling med egen app som er spesiallaget for ledningsmåling

Enkel bestillings-løsning for registrering, oppfølging og levering av utførte oppdrag

Registrering i henhold til netteiers krav, slik at dette lastes rett inn i NIS

Utfører innmålingsoppdrag på åpen grøft til konkurranse-dyktige priser

Påmeldingen til Arctic Entrepreneur har åpnet

Arctic Entrepreneur er vinterens første store faglige og sosiale møteplass. Kunnskapsminister Tonje Brenna kommer for å dele ut prisen til Årets lærebedrift. Nå har påmeldingen åpnet.

Tekst: Jørn Söderholm – jos@mef.no

– Arctic Entrepreneur er en bransjemesse. Ikke bare for MEF-medlemmer. Her er alle som er interessert i våre bransjer velkomne! Det blir stor utstilling, faglige seminar, prisutdelinger og hyggelig samvær! Det sier arrangør MEF i en melding om at påmeldingen til Arctic Entrepreneur har åpnet.

Messen og konferansen foregår i The Qube på Gardermoen 18.-20. januar. Etter lunsj tirsdag står klima og miljø i anleggsbransjen på agendaen. Onsdag blir det først et felles seminar med dagsaktuelle temaer før det deles inn i tre parallelle sesjoner:

■ Sikkerhet, beredskap og sprengning

■ VA

■ Gjenvinning

Seminarene fortsetter på torsdag, og i tillegg vil det bli kurspresentasjoner fra MEF-skolen. Onsdag 21. januar kommer kunnskapsminister Tonje Brenna for å dele ut prisen Årets lærebedrift 2021.

MØTESTED: Arctic Entrepreneur 2022 møtes bransjen igjen på Arctic Entrepreneur på Gardermoen. (Foto: Jørn Söderholm)

– Ved å kåre Årets lærebedrift ønsker MEF å premiere foretak som i særlig grad har utmerket seg i sitt arbeid med oppfølging av lærlinger og/eller lærekandidater.

MEF håper at prisen kan bidra til å synliggjøre det viktige utdanningsarbeidet som gjøres av næringslivet, og at den vil inspirere og motivere bransjen som helhet.

– Vi setter stor pris på å få kunnskapsministeren til å dele ut prisen. Dette har blitt en tradisjon, og vi gleder oss til en høytidelig kåring på Arctic Entrepreneur, sier Stein Gunnes, juryformann i MEF.

Det er i år ni kandidater til Årets lærebedrift 2021. Alle blir presentert i Anleggsmaskinen i løpet av høsten.

Det sosiale er for mange en vel så viktig grunn til å være med på Arctic Entrepreneur. I år har MEF booket Henrik Fladseth og Lovesack til å underholde på Vinterfesten, mens Nils og Sie Gubba stiller på Brakkemiddagen.

Og ja: Det BLIR flesk og duppe.

Inviterer til 25 års jubileum for Hallingtreff

Hallingtreff feirer 25-årsjubileum i januar. Arrangørene håper på storinnrykk hos Hallingplast og på Vestlia Resort. Påmeldingen har åpnet.

– Det forventes litt ekstra når vi nå skal markere 25-årsjubileum. Derfor har det tatt litt lengre tid enn vanlig å få alle brikkene på plass til jubileumsprogrammet.

Det sier rådgiverne og møtelederne Martina B. Svedahl og Borghild T. Folkedal i Asplan Viak i en pressemelding fra arrangøren av Hallingtreff.

Treffet arrangeres på Ål og Geilo 10.-12. januar 2022, uka før Arctic Entrepreneur på Gardermoen. Under det tradisjonelle fabrikkbesøket mandag 10. januar blir det den nye daglige lederen i Hallingplast, Sverre Tragethon, som holder i trådene.

Påmeldingen til Hallingtreffs 25-årsjubileum har åpnet. Hallingplast på Ål og Vestlia Resort på Geilo åpner sine dører, og håper på storinnrykk.

HALLINGTREFF: – Endelig klart for et nytt fysisk Hallingtreff. Arrangørene her representert ved leder i SSTT, Borghild T. Folkedal, daglig leder i Hallingplast AS, Sverre Tragethon, leder i RIN, Reidar Kveine og RIN og Steinar Tragethon, leder for teknikk og utvikling i Hallingplast AS. (Foto: Odd Borgestrand)

Tilbud fra LASERBUTIKKEN

Nedo Primus² H2N+

Tyskprodusert automatisk 2-falls laser med høy kvalitet og meget god nøyaktighet. Leveres i koffert med digitallasersensor, batteri og lader. **Kr. 21.900,-** eks. mva.

Norsk nettbutikk med eget lager og stort utvalg av GPS, lasere, kabelsøkere, måleutstyr, metallsøkere og tilbehør. Service av Lasere og Kabelsøkere på eget verksted. Rask levering og personlig service.

WWW.LASERBUTIKKEN.NO

Maskinstyring AS Tlf. 48 24 55 55 kundeservice@laserbutikken.no

Geomatikk

PÅVISNINGSDATA TIL MASKINSTYRING

Vi måler inn påviste merker, slik at du kan laste disse inn i maskinstyringssystemet

Nye og forbedrede funksjoner

Geomatikk digitaliserer din hverdag

Vi måler inn påviste merker med cm-presisjon

Gjør gravearbeidet mer effektivt og oversiktlig

Forenkler arbeidet med sikring og bevaring av merkene

Reduserer skaderisiko og forenkler skadeprosessen

MEF: – Moms-skuffelse fra Vedum

I den nye regjeringens endringer av forslaget til statsbudsjettet er det ingen endelig løsning på anleggsbransjens problemer med å måtte betale merverdiavgift på beløp som ennå ikke er endelig avklart. Det får MEF-sjefen til å reagere.

– Vedums første budsjett er en tapt mulighet for å levere på anleggsbransjens næringspolitiske hjertesak; mva på omtvistet beløp. Det sier administrerende direktør Julie Brodtkorb i MEF. Hun minner om at Senterpartiet senest

i april fikk med seg Stortinget på at det skulle bli slutt på at landets entreprenører er bank for den rike staten ved tvist om sluttoppgjør. Dette ble lovet å gjelde fra 2022.

NYE VEIER OVERTOK STREKNINGER

Advarer mot personellmangel i SVV

Utbygging av ti nye veistrekninger er flyttet fra Statens vegvesen til Nye Veier. Knut Arild Hareide signerte rett før han måtte forlate jobben som samferdselsminister. Nå advarer tillitsvalgte mot kritisk kompetansemangel i Statens vegvesen.

Tekst: Jørn Söderholm – jos@mef.no

– Nye Veier har vist oss at de kan bygge veier raskere og billigere. De åpner stadig nye strekninger. Derfor har regjeringa bestemt at de skal få ti nye strekninger.

Det sa avtroppende samferdselsminister Knut Arild Hareide like før han måtte gi fra seg kontornøkkelen.

KRITISK BEMANNINGSSITUASJON

Den beskjedne fikk det til å flyte over for de tillitsvalgte i Statens vegvesen. Arbeids-takerorganisasjonen Parat mener for mange prosjekter flyttes fra SVV til Nye Veier, og

advarer mot en kritisk bemanningssituasjon i etaten.

– Parat har onsdag advart Transport- og kommunikasjonskomiteen på Stortinget om den kritiske situasjonen Statens vegvesen befinner seg i, sier Parat-leder Unni Kristin Olsen.

Hovedtillitsvalgt for mange av de ansatte i Statens vegvesen, Jannike Hanssen, sier etaten på kort tid nærmest har fått halvert antall ansatte.

– Vi er farlig nær en situasjon der landet ikke har en statlig veiadministrasjon som kan ivareta dagens infrastruktur over hele landet. På grunn av den kraftige nedbemanningen, har det oppstått en ubalanse der det er mange steder en stor mangel på kompetanse, sier Hanssen.

På vegne av de sine medlemmer mener hun at mange fagmiljøer er i ferd med å gå i oppløsning.

– Jeg er redd vi nærmer oss et kritisk punkt for ivaretagelse av oppgaver knyttet til beredskap, sier Hanssen.

INNØMMER UTFORDRINGER

Statens vegvesen selv innrømmer utfordringer. Forvaltningsreformen – også kalt regionreformen – har medført en omorganisering av etaten.

Arbeidet med omstilling har vært og er fortsatt krevende for Statens vegvesen, erkjenner kommunikasjonsdirektør Kjell Solem i Statens vegvesen.

– Det er ingen tvil om at omstillingene har ført til noe geografisk ubalanse i kompetansen i en periode. Vi jobber hardt for å sikre at vi har viktig kompetanse til alle våre oppgaver, sier Solem.

Helsvart er det imidlertid ikke. Gjennomtrekk blant ansatte i Statens vegvesen er nå på et normalt nivå.

– Vi får mange og gode søkere til de fleste stillingskategorier. Vi ansetter folk som skal bidra til å utvikle framtidens datadrevne Statens vegvesen, sier Solem.

Etaten er i gang med å bygge en ny organisasjon. Solem forsikrer at det er mye slagkraft i SVVs rekke.

– I løpet av 2021 har Vegvesenet bygd seg betydelig opp. Om lag 400 nyansettelser så langt i år, og en netto økning på om lag 80 hele stillinger i inneværende år, sier Kjell Solem. ■

STREKNINGENE

Ansvarer for disse veistrekningene skal nå overføres fra Statens vegvesen til Nye Veier AS:

- E6 Otta–Dombås
 - E6 Åsen–Steinkjer
 - E6 Selli–Asp
 - E6 Sørøya–Borkamo
 - E6 Nordkjøbotn–Hatteng
 - E6 Olderdalen–Langslett
 - E136 Dombås–Vestnes
 - Rv. 4 Hunndalen–Mjøsbu
 - Rv. 13 Skare–Sogndal
 - Rv. 25 Hamar (E6)–Løten
- I tillegg vil E6 Nedgård–Ulsberg bli overført til selskapet. Det er en forlengelse av E6 Melhus–Ulsberg, som selskapet allerede har i porteføljen.

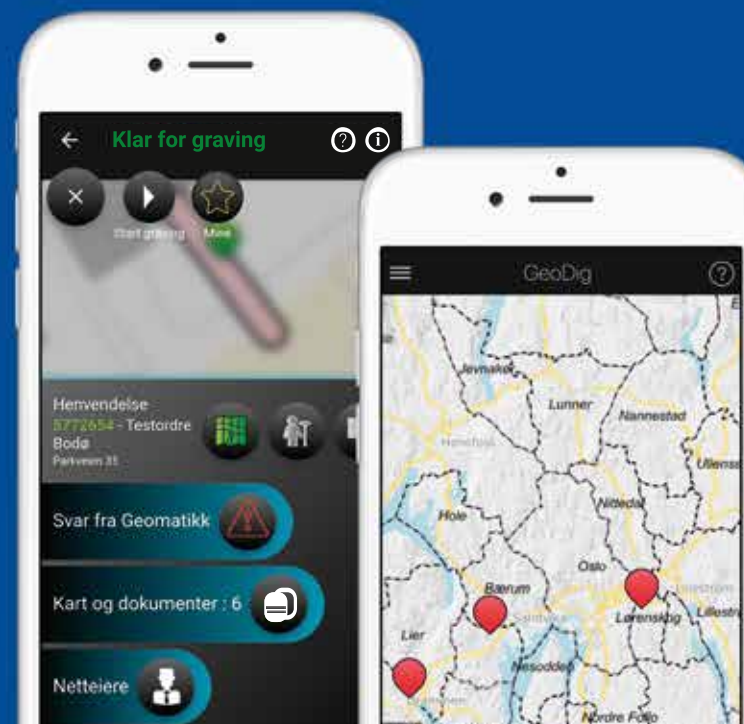

ADVARER: Parat advarer mot bemanningssituasjonen i Statens vegvesen. Bildet er ikke fra en av de ti strekningene Nye Veier overtar fra SVV. (Foto: Geir Ove Engebø, Statens vegvesen)

Geomatikk

SJEKK UT VÅR GEOGRAV APP

Enkel tilgang til ledningsportalen for deg som jobber i felt

Geomatikk digitaliserer din hverdag

Enkel oversikt over planlagte, pågående og avsluttede saker

Umiddelbar tilgang til påviserordre og øvrige resultater

Rapportering av start/stopp graving ivaretar HMS-krav

Tilkalling av sikkerhetspersonell med et tastetrykk

Forenklet skade-rapportering

INNI GRANSKAUEN FORNØYD GJENG: Tom Johansen (daglig leder), Steffen Lysaker (skogsoperatør, tillitsvalgt), Sander Surén (lærling, 18 år), Jørgen Bue (skogsoperatør), Steffen Johansen (driftssjef skog), Vebjørn Bekkelund (lærling, 20 år), Tobias Veines Johansen (skogsoperatør) og John-Are Silset (daglig leder OKAB region Øst).

ÅRETS LÆREBEDRIFT 2021 – AVDELING SKOG: JOHANSEN SKOGSDRIFT AS

Unik lærlingesatsing i skogen

– Svært få bedrifter, om noen, tar inn like mange lærlinger i skogfaget som Johansen Skogsdrift AS. Det er meget spesielt og imponerende, særlig med tanke på det store produksjonspresset i bransjen.

Tekst og foto: Runar F. Daler – rd@mef.no

Det sier John-Are Silset, daglig leder i Opplæringskontoret for anleggs og bergfagene (OKAB), region Øst. Han er med å følge opp lærlingene hos Johansen Skogsdrift AS, som holder til på Elverum.

– I anleggsbransjen vil nok ikke tilsvarende tall nødvendigvis imponere like mye, men med tanke på det store produksjonspresset det er i skogsbransjen, er det grunn til å hylle denne bedriften, som faktisk har hatt lærlinger inne kontinuerlig siden 2006, sier han.

HALV MILLION I TAP PER LÆRLING

Fagsjefen for avdeling skog i Maskinentreprenørenes Forbund (MEF), Bjørn Lauritzen, bekrefter at denne satsingen på lærlinger er helt uvanlig i skogsbransjen.

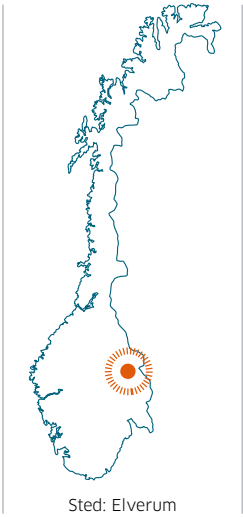
– Noe av det spesielle i skogbruket, er at hele verdikjeden skog og tre, som omsetter for over 40 milliarder kroner årlig, er avhengig av relativt få, men ekstremt produktive skogsmaskinførere. Og nettopp dette produksjonskravet i skogbruket gjør at det å

ta inn en lærling er en stor investering for skogsentreprenørene, forteller Lauritzen.

– Hver lærling betyr en «kostnad» på om lag 500 000 kroner i tapt omsetning i løpet av læreperioden, siden det tar over to år å komme opp på et nivå hvor man faktisk går i pluss. Denne kostnaden, i kombinasjon med relativt små bedrifter, gjør at hver enkelt lærling har en stor innvirkning på bedriftens økonomi og resultat, sier han.

OVERTOK DRIFTEN RETT FØR PANDEMIEN

Johansen Skogsdrift er en familiebedrift som strekker seg tilbake til 1950-tallet. Torleif Johansen begynte å transportere tømmer med hest, og i 1960 kjøpte han sin første traktor. Oppdragsmengden økte sakte, men sikkert, og i 1977 etablerte han Torleif Johansen skogentreprenørfirma, som ble til Johansen Skogsdrift AS i 1992. Alle Torleifs fire sønner ble involvert i firmaet, men to av dem solgte

Sted: Elverum

DYRT: Ett hogstlag, med en hogstmaskin og en lassbærer, koster åtte millioner kroner, bare for maskinene. Det stilles derfor strenge krav til produksjon. Her er en lassbærer i aksjon.

seg etter hvert ut. De to gjenværende brødrene overlot driften til sine sønner Tom Johansen og Steffen Johansen i 2020. Vi besøkte dem på hjemmebane i skog-Norges hovedstad, Elverum.

– Vi tok over i februar i fjor, en måned før Norge stengte ned. Det ble en litt spesiell start, forteller daglig leder Tom Johansen, som har bakgrunn fra økonomilinja på høyskolen på Rena (i dag en del av Høgskolen Innlandet).

– Vi har jo hatt det i tankene en god stund at vi kanskje skulle ta over driften, selv om jeg egentlig aldri hadde noen spesiell interesse for skog. Da jeg gikk på Rena, begynte jeg å føre regnskapet her, og da ble det raskt ganske interessant. Det vokste på meg, og i dag er det kjempespennende, sier Tom, som er sønn av tidligere daglig leder Trond Johansen.

FÅR FIRMABIL NÅR FAGPRØVEN ER BESTÅTT

– Bedriften har blitt bygd stein på stein. Vi hadde lenge en forsiktig og gradvis vekst, men de siste fem årene har vi omtrent doblet både omsetning og antall ansatte. Da Tom begynte her i 2015 hadde vi seks hogstlag – nå har vi 11. Hvert hogstlag inneholder en hogstmaskin og en lassbærer, forklarer Steffen Johansen, som er driftssjef skog i firmaet, søskenbarnet til Tom og sønnen til Bjørn Johansen. Han gikk skoglinja på Solør videregående skole, avdeling Sønsterud, og har selv vært lærling og tatt fagbrev i bedriften. Fra 2006 ble han fast ansatt i familiebedriften, som utfører både tynning og sluttavvirkning, og avvirker drøyt 330 000 kubikkmeter tømmer årlig.

– Vi er 30 ansatte her nå, hvorav 23 kjører maskin. Hele ti av disse har vært lærlinger og tatt fagbrev her. Vi har også tre skogsoperatører her som overhodet ikke hadde peiling på skog i utgangspunktet, sier han. Videre forteller han at alle lærlinger i bedriften får egen firmabil når de har bestått fagprøven og blitt fast ansatt.

VIL GJERNE HA KVINNELIGE LÆRLINGER

– Hvorfor tar dere inn lærlinger?

– Det er hovedsakelig for å sikre egen arbeidskraft, for vi trenger jo folk. Vi har dessuten veldig god erfaring med å ta inn lærlinger.

Da får vi også forma dem selv. De er ofte ikke så flinke på skolen, men våkner gjerne til liv når de kommer hit, sier Steffen Johansen.

– Vi har også ansatt folk som har vært i andre bedrifter i mange år og er vant til å gjøre ting på sin måte. Det er ikke alltid det sammenfaller med slik vi gjør det her, skyter fatter Tom Johansen inn.

– De unge gutta er dessuten ganske flinke med ny teknologi. Det er ganske høy snittalder i skogsbransjen, og det skal jo hogges skog i fremtida også. Vi har planer om å holde på noen år, så vi må jo ha inn noen yngre. Lærlingene er generelt nysgjerrige og lærevillige, og de har god arbeidsmoral, sier han og røper at de nå vurderer å ta inn enda flere lærlinger.

– Det å satse på lærlinger er noe Trond var veldig opptatt av. Det har fungert veldig bra, så vi har bestemt oss for å fortsette med det. Det eneste som er litt synd, er at ingen jenter har søkt her ennå. Det hadde vært positivt å få inn jenter – for dynamikken og miljøet i bedriften.

FOR LITE MASKINKJØRING PÅ SKOLEN

– Hva er de viktigste egenskapene dere ser etter når dere tar inn lærlinger?

– Lite fravær og god adferd. Jobben er fullt overkommelig, så lenge interessen er der og viljen og evnen til å lære og stå på, sier driftssjef Steffen.

JOHANSEN SKOGSDRIFT AS

Nominert av: MEF avdeling Skog

Hjemsted: Elverum, Innlandet

Omsetning (2020): 53 mill. kr

Antall ansatte: 30

Antall lærlinger: 2 (6,7 % av arbeidsstokken)

Lærlinger i hvilke fag: 2 i skogfaget

Antall som har tatt fagbrev siste tre år: 4

FORTS

LÆRLINGESATSING: Svært få bedrifter, om noen, tar inn like mange lærlinger i skogfaget som Johansen Skogsdrift AS. Bedriften har hatt lærlinger kontinuerlig siden 2006. Jørgen Bue (stående ved hytta) og Tobias Veines Johansen (midten nede) tok fagbrevet tidligere i år, mens Vebjørn Bekkelund (venstre) og Sander Surén (høyre) er nåværende lærlinger.

I VEKST: Johansen Skogsdrift AS har blitt bygd stein på stein. Bedriften hadde lenge en forsiktig og gradvis vekst, men har de siste fem årene doblet både omsetning og antall ansatte.

– Vi har en del utplasseringselever fra Vg1 her. Gir de et godt inntrykk da, så er veien kort til å få lærlingeplass etterpå. Det er jo også enkelte vi ikke har hatt helt trua på, men som likevel har vist seg å bli meget dyktige fagfolk. For å fungere i denne jobben, bør du trives med ansvar. Foruten interesse for skogsmaskiner, bør du helst like litt data, og det er en fordel om du liker å skru litt. Men først og fremst bør man trives med å jobbe alene – man sitter jo ute i skogen i 10 timer, sier han.

– Til gjengjeld får sjåførene selv være med og bestemme hva slags maskin de skal kjøre. Da jeg begynte her hadde vi kun John Deere-maskiner, mens vi nå også har Komatsu, Ponsse og EcoLog. Det er jo viktig at de trives i den maskina de skal kjøre, i og med at de tilbringer å mye tid i den. Lærlingene er som oftest ganske dyktige skogfagmessig når de kommer fra skolen, men vi skulle ønske at de hadde litt mer maskinkjøring på skolen.

FÅR PRØVE BÅDE SLUTTAVVIRKING OG TYNNING

– Hvordan er rutinene for mottakelse av nye lærlinger og hvordan følges de opp?

– Vi tar dem imot og går gjennom rutiner, våre holdninger og hvordan vi ønsker at det skal være her. Deretter får vi på dem arbeidsklær og sender dem ut i et arbeidslag, hvor de følges opp av gutta ute. Som oftest begynner de på et tremannslag, hvor de går litt frem og tilbake mellom hogstmaskin og lassbærer. De fleste

lærlingene vil helst kjøre hogstmaskin, men de to vi har her nå har hver sin favorittmaskintype, sier daglig leder Tom Johansen.

– OKAB har møter med lærlingene her på kontoret én gang i halvåret. Da er som oftest Steffen også med, og av og til jeg. Lærlingene er veldig pliktoppfyllende, og ting går generelt veldig bra. Vi kjører også enkelte kurs på Sønsterud for lærlingene, blant annet ett som handler om hvordan man bør kjøre skogsmaskin på mest mulig effektiv måte.

– I tillegg tar vi inn alle hogstlagene til samtale to ganger i året, fortsetter Steffen Johansen.

– Da hører vi hvordan det fungerer dem imellom, hvordan produksjonen går og hva de er fornøyde eller misfornøyde med. Lærlingene bytter gjerne litt rundt på ulike hogstlag, og vi forsøker å la dem få prøve både sluttavvirking og tynning. Tidligere begynte lærlingene oftest med tynning, men det har vi endret på. Tynning er jo egentlig mer krevende, for da kommer mer av det skogfaglige inn; blant annet hvordan man skal unngå skader på andre trær og vegetasjon.

STÅR BAK HVER 120. DRIKKEKARTONG I VERDEN

– Til å følge opp lærlingene ute, forsøker vi å se an hvem som er dyktige til å lære bort. Vi har noen faste, som vi gjerne sender lærlingene til, men det hender vi rokerer litt for å få det til å fungere bedre. Alle våre sjåfører lønnes på akkord, og det er derfor ikke

STRENGE PRODUKSJONSKRAV: Det strenge produksjonskravet i skogen gjør at det å ta inn en lærling er en stor investering for skogsentreprenørene, sier fagsjef skog i MEF, Bjørn Lauritzen.

FAGBREV=BIL: Alle lærlinger i bedriften får egen firmabil når de har bestått fagprøven og blitt fast ansatt. Jørgen Bue og Tobias Veines Johansen, som nylig har fått fagbrevet, er dermed også stolte førere av en slik pick-up.

«Det eneste som er litt synd, er at ingen jenter har søkt her ennå. Det hadde vært positivt å få inn jenter – for dynamikken og miljøet i bedriften.»

Tom Johansen, daglig leder i Johansen Skogsdrift AS

alle som er like begeistra for å ha med seg en lærling, for det kan risikere å gå utover lønna. Men alle som har med lærlinger får et opplærings tillegg, for å kompensere for dette, forklarer Tom.

– Dette er jo dyr moro. Ett hogstlag, med en hogstmaskin og en lassbærer, koster åtte millioner kroner, bare for maskinene. Det stilles derfor strenge krav til produksjon. Det er også ett helt års leveringstid på nye maskiner, og det er vanskelig å vite hvordan verden ser ut om ett år, så det er litt risiko i dette her, sier han.

En av bedriftens store oppdragsgivere er forresten det finsk-svenske selskapet Stora Enso. De kjøper halvannen million kubikk-meter massevirke i Norge årlig, til sin kartongfabrikk i Karlstad. Hver sjettede drikkekartong i verden produseres på denne fabrikk. Halvparten av tømmeret kommer fra Norge, og Johansen Skogsdrift leverer 10 prosent av dette igjen. Det betyr, ifølge den økonomiutdannede bedriftslederen, at bedriften står bak hver 120. drikkekartong i verden.

GOD OPPFØLGING AV DYKTIGE FAGFOLK

– Hvordan blir lærlingene fulgt opp i denne bedriften, sett fra OKABs ståsted?

– Johansen Skogsdrift AS har tatt inn lærlinger over mange år, og samarbeidet med OKAB har hele tiden vært meget bra. Det er Steffen som er mest involvert i samtalene med lærlingene, og med tanke på hans bakgrunn som lærling med fagbrev i bedriften passer han svært godt til å være faglig leder, sier OKABs John-Are Silset.

– Johansen Skogsdrift er en veldig stor aktør i bransjen og har et godt rykte. Ungdommen ønsker å jobbe der og bedriften får mange lokale søkere. Det er faste rammer, trygghet og lærlingene får god oppfølging av dyktige fagfolk. Svært mange av de tidligere lærlingene jobber fortsatt i bedriften, og det sier vel det meste om hvordan lærlingene og ansatte har det.

– Foruten de faste halvårssamtalene vi har med lærlingene og faglig leder, får lærlingene også tilbud om ulike kurs i løpet av læretida. Johansen Skogsdrift har svært mye kompetanse internt, men de benytter også eksterne til faglig påfyll, noe også lærlingene får ta del i.

GOD STEMNING OG GODT MILJØ

– Hva sier lærlingene selv om hvordan de opplever å være lærling i denne bedriften?

– Det virker på meg som om lærlingene er trygge og komfortable i denne bedriften. De som har ansvar for opplæringen og oppfølgingen av lærlingene ute i arbeidslagene, har gjerne fulgt opp mange lærlinger tidligere, og er utrolig viktige for kompetanseutviklingen internt, sier Silset.

– Jeg opplever også at bedriften strekker seg langt hvis det er utfordringer med lærlingene, noe jeg vet at lærlingene setter stor pris på. Det er en god stemming og et godt miljø i denne bedriften, og lærlingene trives med den tilliten og ansvaret de får her. ■

Ved å kåre **Årets lærebedrift** ønsker Maskinentreprenørenes Forbund (MEF) å premiere foretak som i særlig grad har utmerket seg i sitt arbeid med oppfølging av lærlinger og/eller lærekandidater. MEF håper at prisen kan bidra til å synliggjøre det viktige utdanningsarbeidet som gjøres av næringslivet, og at den vil inspirere og motivere bransjen som helhet.

Kåringen av **Årets lærebedrift 2021** finner sted i januar på Arctic Entrepreneur 2022.

Lærling Timo har lappen på «alt»

Timo Svendsgård har papirene på stell. 18-åringen er bare så vidt i gang med læretida. Likevel har han allerede lappen på «alt» av maskiner – pluss arbeidsvarslingskurs og ADK-bevis.

Tekst: Jørn Søderholm – jos@mef.no

REIPÅ: – Bedre utdanna 18-åring skal du lete lenge etter. Før han ble myndig hadde han allerede gjennomført teori, praksis og eksamen på fem av seks maskinførerkurs. I anleggsbransjen blir han sammenlignet med fotballikonet Lionel Messi.

Det sier NRK Nordland i en reportasje om Timo Svendsgård fra Reipå på Helgeland.

– Haha, ja det var stas å få den anerkjennelsen. Det har vært en aldri så liten kø av presse her. De har vært opptatt av alle sertifikatene jeg har. Hvordan jeg har klart det, og planene mine for framtida.

– Hva er planene?

TA OVER

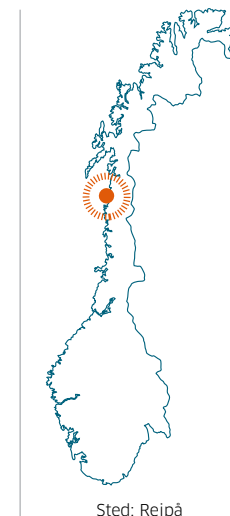
– Å ta over familiebedriften. Jo fortare jo bedre. Men jeg må først sette meg inn i alt her. Det er utrolig bra å endelig få komme i arbeid. Vi holder på med mange morsomme prosjekter. Det blir

kjekt å få lære seg grunnarbeid og hvordan ting er bygget opp, sier Timo Svendsgård.

Vi møtte ham i sommer i steinbruddet like ved Reipå. Her har familiebedriften Reipå Knuseri AS drevet siden de tok over uttaket da vegvesenet var ferdig med veien til Ørnes på åttitallet. To år på videregående skole var akkurat slutt, og Timo hadde akkurat kommet i gang med læretida. Formelt sett, i alle fall. I praksis har han jobbet i bedriften og levd i, rundt og med maskiner og virksomheten hele livet. Maskin har han kjørt siden han var liten gutt, akkurat lang nok til å rekke fram til alle spaker og samtidig se ut av frontruta. Den første lønna fikk han på sommerjobb i femte klasse.

– Jeg fikk et lass singel å måke utover for hånd. Det har bygget seg opp derfra. Det har vært mye god læring i det mange kaller skitarbeid, der man får vise at man kan holde mote oppe og gjennomføre.

ARVING: Timo og Frank Robert Svendsgård.

Sted: Reipå

LASTER: Timo Svendsgård har såvidt fylt 18, men har maskinførerbevis i alle relevante klasser. (Alle foto: Jørn Søderholm)

– Noen eksempler?

– Jeg og han der plukket 66 tonn med brostein, vasket dem og puttet i sekker. Vi fikk tømt noen semilass og fylte det over i tonnposer. Vi brukte en og en halv uke på det. Det var tungt, men en grei jobb, konstaterer Timo.

MASKINFØRERBEVIS I ALLE KLASSER

“Han der” står ved siden av Timo: Ruben Johansen, søskenbarn på samme alder. Til daglig studiespesialiserende-elev på videregående skole. Men godt vant til å jobbe, og med papirene i orden også han. Ruben har både arbeidsvarslingskurs og maskinførerbevis M2 og M4. Etter videregående blir det ingeniørutdanning.

Timo har maskinførerbevis på alle klasser, unntatt gravelaster. Truckførerbevis har han også, samt arbeidsvarslingskurs for arbeid langs vei og ADK-1-bevis.

– Vi hadde Arbeidstilsynet på besøk i går. Det er kjekt å ha

BNS Miljø AS har fusjonert med Euroteknikk AS.
Vårt nye navn er Euroteknikk AS.

EuroTeknikk
PART OF **SULO** GROUP

Sandsilo/strøsingel

Bestill NÅ
for levering
i vinter!

Våre sandsiloer har ståltak med grabbe-feste som standard og er klargjort for montering av varmeelementer.

Kommer i 5m³ og 8m³, og stativene kan leveres i ulike høyder (1,5m, 2,0m og 3,0m).

info@euroteknikk.no • tlf. 400 06 130

www.euroteknikk.no

Rørlegger Tormod Martinussen og maskinfører Jan Kenneth Svendsgård i arbeid på en tomt nær Reipå.

SAMHOLD OG HELHET

I god tid før han begynte på læretida har han vært med på mye variert i jobber og prosjekter. Kabelgrøfter i parken. Kraftstasjon på Askvollsetta. Mye veioppbygging. Lagt gassledning på Burøya i Bodø, til sildoljefabrikken der. Der kom forresten ADK-beviset til nytte. Med det sertifikatet i lomma fikk han lov til å sveise.

– Samholdet i bedriften er det aller beste. Det er et helt fantastisk samhold vi har. Jeg gleder meg til å bli bedre kjent med alle i praktisk arbeid. Når man ser at alt samles i en helhet. Det er fantastisk å få oppleve det, sier den unge lærlingen og helgelendingen.

Bedriften Reipå Knuseri ble etablert av bestefaren tilbake i 1970. I dag er det Frank Robert Svendsgård (51) som eier og driver bedriften med 25 ansatte. Han er selv lærlingeansvarlig i bedriften, og fornøyd med å ha fått sønnen ut i læretida.

FAGBREV SOM ANLEGGSGARTNER

Også han har papirene i orden, med flere fagbrev. Det siste tok han her i våres, da han avla fagprøve som anleggsgartner. Hvorfor det, egentlig?

– Ja, du kan så spørre. Jeg spurte de andre, men ingen var interessert i det. Da sa jeg til dem at jeg skulle ta det sjøl. Og det gikk bra. Vi driver med mye prosjekter der utemiljø er en del av jobben.

papirene på stell når de kommer. Og når vi skal regne anbud, så kommer vi lengre med at vi alle har papirer. At man er som en potet og kan gjøre alt er en fordel i en liten bedrift.

– Hva trives du best med selv?

– Det morsomste er å kjøre gravemaskin. Jo større, jo bedre. 480-en i bruddet er den største vi har i firmaet. Den veier 50 tonn. Og høvel. Jeg har noen timer i høvelen også. Både her i bruddet og for å holde det slett på grusveier. Det er spennende. Greit å ha det på stell, sier Timo Svendsgård.

KABELGRØFT: Timo Svendsgård graver kabelgrøft i Reipå og laster på hos Liv Marie Freding Sletvold.

Vi måtte ha et fagbrev i bedriften for å få sentral godkjenning på det fagområdet. Man gjør jo sånt hele tida. Men når man får det konsentrert ned i en prøve og skal ligge på knærne en uke for å plante blomster og legge brostein, det var litt uvant. Man skal kunne alle latinske navn på blomstene også.

– Du leste mye da?

– Neida. Google er et utrolig bra redskap, humrer Frank Robert Svendsgård.

For ham og Reipå Knuseri AS er kunnskap og kompetanse viktig. Både den praktiske kompetansen ute, men også den formelle synliggjøringen av kunnskapen gjennom fagbrev og annen utdanning.

Han pleier å ha to-tre lærlinger inne til enhver tid. Nå har bedriften tre: Timo, Krister Lorentsen i anleggsmaskinførerfaget, og Liv Marie Freding Sletvold som lastebilsjåfør i transportfaget. ■

RESSURSER: Bruddet i Reipå har vært i drift siden 50-tallet. Reipå Knuseri AS har drevet her siden 80-tallet. F.v. Frank og Timo Svendsgård, Ruben Johansen og Steffen Hansen i Reipå i Reipå Knuseri AS. Tommy Værang helt t.v. fra Kurs og Sikkerhet var på besøk i anledning oppkjøring på maskin.

LÆRLINGER: Timo Svendsgård er AMF-lærling, mens Liv Marie Freding Sletvold er transportfaglærling og lastebilsjåfør.

LUFTIG FJELLSIKRING

Stetind rensket Torghatten

Stetind Entreprenør AS har hatt et litt spesielt fjellsikringsoppdrag i høst: Selveste Torghatten har fått en overhaling. Det har vært en krevende og spesiell jobb, "rett utenfor veggen" på kontoret.

Tekst: Jørn Söderholm - jos@mef.no

Sted: Brønnøysund

SIKRER: Torghatten i Brønnøy kommune i Nordland er åpnet for publikum etter en stengt periode under høsten med fjellsikring. Den fjellsikringsjobben er det Stetind Entreprenør AS som har gjort. Her er Øystein Asbakk i sving med spettet. (Alle foto: Stetind Entreprenør AS)

BRØNNØYSUND: – Det har vært et spennende prosjekt! Torghatten er den største turistattraksjonen i hjembyen til mange av våre ansatte. Dessuten er det spesielt å jobbe i et område der man skal ta vare på alt. Det skal helst ikke vises at vi har vært der.

Det sier daglig leder Bård Kristian Flore i Stetind Entreprenør AS. Selskapet er spesialister på fjellsikring og vedlikehold av fergekai, og jobber vanligvis landet rundt.

TORGHATTEN FJELLSIKRET

Den nasjonale turistattraksjonen Torghatten i Brønnøy kommune i Nordland er åpnet for publikum etter en stengt periode under høsten med fjellsikring. Den fjellsikringsjobben er det Stetind Entreprenør AS som har gjort, kun en kort kjøretur fra hovedkontoret hjemme i Brønnøysund.

Fortsett

HJULBRAKKER OG TILHENGERE

WIKS
ARBEIDSBRAKKER OG TILHENGERE

StartBANK

wiks.no / salg@wiks.no / tel. 950 71 777

UTSTYR: Tomas Ottemo henger i tauet med boreutstyret.

Rekkverk kan redde liv.

Vi kan rekkverk. Det har vi holdt på med i snart 50 år.

Enda bedre. Hver dag. For å redde liv langs vegen.

agjerde.no

CAMP: Lunsj på "brakka". Øystein Åsbakk t.v. og Tomas Ottemo.

Området med sitt karakteristiske hull gjennom fjellet har under høsten gjennomgått en nødvendig fjellsikring for å ivareta sikkerheten for besøkende. Sikringsarbeidet er en del av Statens vegvesens oppgraderingsarbeider for Torghatten, da attraksjonen inngår i Vegvesenets turistveiprogram som en avstikker fra Nasjonal turistvei Helgelandskysten.

Utfordringene ved sikringsarbeidene med å ta ned løst berg fra fjellveggen har vært logistikk og fremdriftsplan i forhold til vær og vind. Når værforholdene var krevende, arbeidet taulagene med fjellsikring på ulike sider av fjellet, eller inne i selve hullet.

– Inne i selve hullet jobbet vi i et stort område med overheng, sier Flore.

Tyngre utstyr var ikke snakk om å få inn her. Kompressor og aggregat ble fløyet opp med helikopter, mens selve arbeidet er utført som rent håndarbeid.

TO KLATRELAG I SEKS UKER

To klatrelag med tre mann pr lag jobbet i seks uker med prosjektet. Her fikk de bryne seg på mye dårlig fjell. På grunn av Torghattens status som turistattraksjon, var det et krav om at permanentsikring skulle være minst mulig synlig.

Løs stein ble tatt ned i stedet for boltet fast. Der det måtte sikres med nett ble det gjort med farget nett som går mer i ett med fjellet.

For turister på Helgeland er det nær sagt en selvfølge å ta en tur innom Torghatten. Under arbeidet innførte entreprenøren et ekstra vakthold, med vaktposter "skjult" i terrenget på innsiden av sperringene. Disse hadde i oppgave å hindre besøkende som

HÅNDARBEID: All løs stein ble tatt ned. Dette er klatrer Øystein Åsbakk.

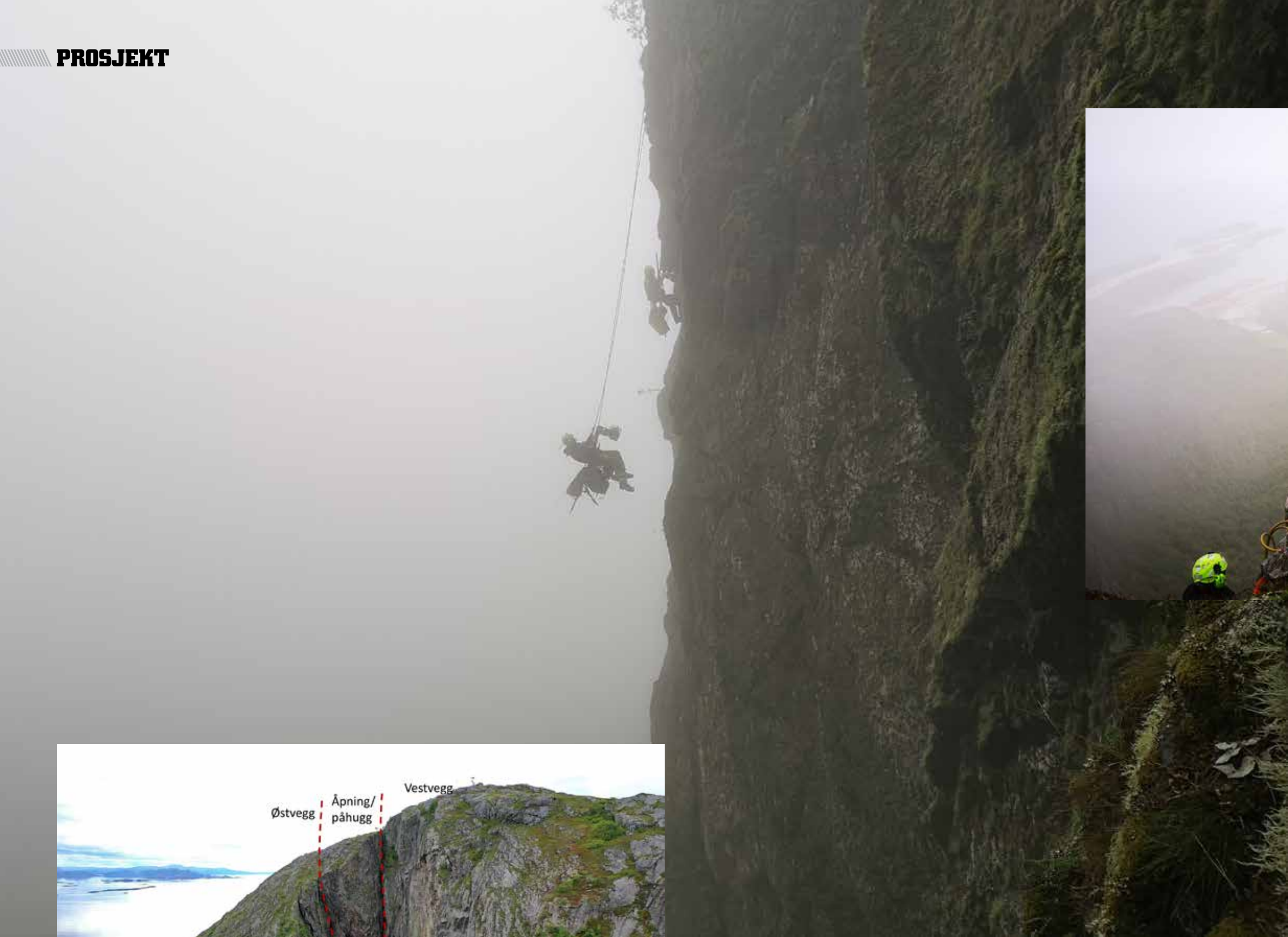
Fortsett

Western transporttanker

PROCUT AS
dieseltank.no

- Godkjent etter ADR-forskriftene
- Transporteres med truck eller kran
- Egnet til store og små anlegg

OPPDRAGET: Hullet i Torghatten er 41 meter høyt, 166 meter langt og 18 meter bredt. (Foto: Norconsult / Statens vegvesen)

tok seg forbi sperringene i å komme for nært arbeidet. Det ble det god bruk for.

- Overraskende mange brøt sperringene, sier Bård Kristian Flore.
- *Er du fornøyd med hvordan prosjektet har gått?*

UTEN ULYKKER OG UHELL

– Ja, absolutt. Som alltid er det viktigste en fornøyd kunde, og at prosjektet er gjennomført uten ulykker eller alvorlige uhell.

Tiltakene som Statens vegvesen planlegger for Torghatten foruten den innledende fjellsikringen er et utbedret stisystem, et service-

VÆR: Helgelandskysten på høsten har litt av hvert å by på innen vær og arbeidsforhold.

område ved foten av fjellet samt et arkitekttegnet servicebygg med toaletter, informasjon og utstillinger. Dessuten en parkeringsplass med god kapasitet. Målet er at hele anlegget skal stå ferdig i 2024.

Stetind Entreprenør AS ble etablert april 2021. Det er et datterselskap av Presis Infra AS, etter at man overtok avdelingene drift og vedlikehold av fergekai og fjellsikring fra Implen Norge AS. Selskapet jobber innen nisjemarkedene drift og vedlikehold av fergekaier og fjellsikring, og opererer i hele Norge fra hovedkontoret i Brønnøysund. ■

Kontrollørprogram

Fra kr 9990,- pr.år

Kontrollweb.no

KW

ÅRETS LÆREBEDRIFT 2021

– AVDELING GJENVINNING OG AVFALLSHÅNDTERING:
MØRE MILJØSANERING AS

Rivegründer vil bedre bransjens rykte

Espen Høidal har bygd opp en fremgangsrik bedrift fra grunnen, og han har fullført en rekke skoler og kurs, til tross for lese- og skrivevansker. Han kom selv inn i bransjen via NAV – nå vil han gi andre en sjanse. Men han sliter med å finne lærlinger.

Tekst og foto: Runar F. Daler – rd@mef.no

Den driftige bedriftslederen hadde både vært lastebilsjåfør og jobbet på fiskebåt, da han i 2009 via NAV ble omskolert til gjenvinningsbransjen. Der fant han seg raskt til rette, tok mange kurs og lærte faget grundig. Så grundig at han bestemte seg for å starte en egen bedrift som utelukkende skulle drive med riving og sanering, noe han mente det kunne være et marked for. Han skulle vise seg å få helt rett.

– Jeg tenkte jo at jeg skulle stelle med denne lille bedriften alene, og kanskje få med en som kunne hjelpe meg litt, men så har det bare balla på seg, forteller Espen Høidal til Anleggsmaskinen.

SVIDDE BIFFEN

Møre Miljøsanering AS, som Høidal grunnla i 2013, har nemlig hatt en nærmest eksplosiv vekst. Bedriften har gått fra en omsetning

FRAMSKAKKER GJENVINNINGSBRANSJEN: – Det er uendelig med muligheter i denne bransjen, og det er en bransje for alle, sier Espen Høidal, daglig leder i Møre Miljøsanering AS.

TRESPANN: Det er ikke så lett å få tak i lærlinger for daglig leder Espen Høidal (midten), men han har fått inn Benjamin Ervik Røys (venstre), som Are Haukaas (høyre) i OKAB er med å følge opp.

«Vi har alle et felles ansvar for å framsnakke folk, ikke snakke dem ned. Vi må bli flinkere til å bygge hverandre opp.»

Espen Høidal, daglig leder i Møre Miljøsanering AS

på 600.000 kroner i 2013 til ca. 20 millioner i 2021, og har nå 10 ansatte. Blant disse er lærlingen Benjamin Ervik Røys (20), som har vært der i drøyt to år.

– Jeg vil gjerne ha flere lærlinger også, men de er veldig vanskelige å få tak i. Det er nemlig dem som ikke helt vet hva de vil, som gjerne ender opp i denne bransjen. Det kan virke som dette er en slags siste utvei for dem som ikke har klart å få plass andre steder. Da har de som oftest heller ikke den helt store motivasjonen, sier Høidal. Den nåværende lærlingen er imidlertid et unntak.

– Våren 2019 ble jeg invitert av Borgund videregående skole for å prate litt om gjenvinningsfaget for Vg2-elever. De aller fleste visste allerede hva de skulle gjøre videre, og hadde på seg capser med logoer fra bedriftene der de hadde fått læreplass. Men kort tid etterpå fikk jeg en melding fra Benjamin, som syntes det jeg hadde fortalt var spennende, så vi avtalte at jeg skulle komme på besøk til hybelen hans. Da jeg kom dit, hadde han lagd biff og kjøpt inn kjeks og kaffe til meg. At biffen var svidd og vinduet sto på vidt gap for å luften røyken, gjorde ingenting. «Han er en god person», tenkte jeg – og bestemte meg der og da for å satse på ham, forteller en lett humrende Høidal.

STORT ENGASJEMENT

Når Espen Høidal bestemmer seg for å satse på en lærling, så mener han det virkelig. Sverre Huse-Fagerlie, som er fagsjef i

Maskinentreprenørenes Forbund (MEF), avdeling gjenvinning og avfallshåndtering, fullroser Møre Miljøsanerings daglige leder.

– Det er mange grunner til at Espen Høidal og Møre Miljøsanering er en ypperlig kandidat til Årets lærebedrift. Han har selv tatt en rekke kurs og skoler, til tross for lese-, skrive- og konsentrasjonsvansker. Han har bygd opp en bedrift som gir sårt tiltrengte arbeidsplasser til hjembygda. Han er sensor i fagprøvenemda, han satser på lærlinger og han gir alle en sjanse, innleder Huse-Fagerlie engasjert, og fortsetter:

– Espen viser stort engasjementet for å gi lærlingen nødvendig kunnskap for å oppnå fagbrevet. Han innser at siden bedriften

MØRE MILJØSANERING AS

Nominert av: MEF avd. Gjenvinning

Hjemsted: Stranda, Møre og Romsdal

Omsetning (2020): 17 mill. kr

Antall ansatte: 10

Antall lærlinger: 1 (10 % av arbeidsstokken)

Lærlinger i hvilke fag: 1 i gjenvinningsfaget

Antall som har tatt fagbrev siste tre år:

0 (men 4 har fagbrev, inkl. daglig leder Espen Høidal)

STOR VEKST: Møre Miljøsanering AS har gått fra en omsetning på 600.000 kroner i 2013 til ca. 20 millioner i 2021, og har nå 10 ansatte. (Foto: Møre Miljøsanering).

selv primært driver med riving og kildesortering av byggavfall, så blir det litt for snevert for å kunne bestå fagprøven. Derfor har han selv tatt initiativet til å få til en hospitering for lærlingen hos det interkommunale avfallsselskapet ÅRIM i Ålesund. Dette har de fått til i samarbeid med Opplæringskontoret for anleggs- og bergfagene (OKAB), og resultatet er at lærlingen ikke bare lærer alt om riving, men også mye om hvordan avfall håndteres på en kommunal gjenvinningsstasjon, med kundeveiledning og sortering av avfall i sentrum, sier Huse-Fagerlie.

UTDATERTE HOLDNINGER

– På toppen av det hele tok Espen initiativet til at MEF og OKAB i sommer fikk laget en rekrutteringsfilm for å inspirere ungdom til å velge gjenvinningsfaget. Filmen ble delvis filmet hos Møre Miljøsanering, og brukes av OKAB på skolemesser for å vise ungdommen mulighetene som finnes i dette faget, sier Are Haukaas, daglig leder for OKAB Møre og Romsdal.

SKRYTER: Det er mange grunner til at Espen Høidal og Møre Miljøsanering er en ypperlig kandidat til Årets lærebedrift, ifølge Sverre Huse-Fagerlie, fagsjef i MEF.

– Espen Høidal er rett og slett en primus motor når det gjelder rekruttering til gjenvinningsbransjen, slår han fast.
– Det er viktig å framsnakke gjenvinningsbransjen. Det må være helt «innafor» å ha et ønske om å jobbe med dette. Det kan ikke være slik at foreldre eller lærere truer med at «dersom du ikke er flink på skolen, så havner du bak på søppelbilen», sier Høidal selv, og viser til utdaterte og direkte feilaktige holdninger om bransjen.
– Avfall er ikke lenger bare avfall. Avfall er en enorm ressurs, som blir gjenvunnet og som skaper veldig mange arbeidsplasser. Det er uendelig med muligheter i denne bransjen, og det er en bransje for alle, sier han bestemt.

- VI MÅ BYGGE HVERANDRE OPP

– *Hvorfor vil dere ha inn lærlinger?*
– Vi er generelt for å gi folk sjanser. Ikke bare lærlinger, men også de på arbeidstrening fra NAV, for eksempel. Vi har tatt inn en via NAV, som driver med vedlikehold og forefallende arbeid, og nå har vi også ansatt en pensjonist på over 70 år, som skal jobbe sammen med og ta vare på han som kom fra NAV. Det var NAV som henvendte seg til meg, fordi jeg har sagt at vi er åpne for å prøve, og vi har hatt flere inne derfra tidligere. Da jeg begynte i avfallsbransjen i 2009, kom jeg selv inn via NAV i en vekstbedrift. Nå har jeg lyst til å gi andre sjansen. Vi har alle et felles ansvar for å framsnakke folk, ikke snakke dem ned. Vi må bli flinkere til å bygge hverandre opp, sier Høidal.
– Når det gjelder lærlinger, er det som sagt vanskelig å få tak i. Jeg tror det kunne blitt mer attraktivt å bli lærling i denne bransjen dersom folk visste mer om hva vi egentlig driver med. Det var jo derfor vi fikk laget den filmen. Jeg har også vært ivrig på sosiale medier, hvor jeg har tatt bilder og skrevet om hva vi driver med, for å vise at dette er en allsidig og spennende bransje. Jeg har fått mange tilbakemeldinger, og det virker som om folk synes det vi holder på med er interessant.

IMPONERT: – Det sier ganske mye om Espen Høidals engasjement når han betaler sin egen lærling for å jobbe hos en annen bedrift for å få fullstendig opplæring, sier OKABs Are Haukaas.

VIL GI ALLE EN SJANSE – MEN DE MÅ VILLE DET SELV

– *Hva er de viktigste egenskapene dere etter når dere tar inn lærlinger?*
– At de er engasjert og har lyst til å utvikle seg. Jeg tar en prat med dem og hører om de har et mål for framtida, noe å jobbe mot. Hvis ikke, blir det litt vanskelig. Vi prøver å være rausere; hvis noen for eksempel sier de har lyst til å bli anleggsleder, så legger vi til rette med kurs og tilpasninger, for at de skal kunne bli det. Det er i grunnen opp til dem selv hva de har lyst til å bli. Jeg vil gjerne gi alle en sjanse, men de må ville det selv. Jeg begynte selv på en miljøstasjon med en kost, og endte opp som driftssjef. Det er spennende å jobbe med folk som setter seg mål, sier Høidal.
– Vi har også to damer her; én prosjektleder og én på kontoret. Det er for så vidt en bra prosentandel, men jeg skulle gjerne hatt flere. Da jeg jobba på fiskebåt, var alle litt mer ryddige og høflige når det var kvinner ombord. Det blir et helt annet og bedre miljø, så jeg har trua på å få inn flere damer i bransjen. Jeg har også trua på, som Petter Stordalen sier, at man bør ansette folk som er flinkere enn deg selv.

FULLROSER MEF-SKOLEN

– *Hvordan er rutineene for mottakelse av nye lærlinger og hvordan følges de opp?*
– Alle nye ansatte blir lærlinger, på en måte, for de må læres opp fra bunnen av uansett. Selv har jeg begrenset med tid til å følge opp i det daglige, så jeg delegerer mye av det videre. Lærlingen vår kjører en del prosjekter aleine nå, men de første to årene av læretida hans på to år og ni måneder var han stort sett sammen med en kollega hele tiden, hvor han fikk god oppfølging. Are i OKAB har også hjulpet til mye med oppfølgingen, sier Høidal.
– Vi møtes også i sosiale sammenhenger, og blir litt som en familie. Vi har fokus på å ha det høyt under taket og en lav terskel for å si ifra om ting. Ikke minst får lærlingen tilbud om diverse kursing, som avfallskurs, truckførerkurs, asbestkurs etc. Det er en investering i framtida, sier Høidal. Han er svært opptatt av kompetanseheving, noe veggen bak kontorpulten hans viser. Den er stapp full av diplomer, som han har fått de siste årene.
– Det blir stadig strengere krav til dokumentasjon og offisiell kompetanse, og jeg ønsker å ligge i forkant og lære så mye som mulig. Jeg tror faktisk ikke jeg hadde vært der jeg er i dag, hvis det ikke var for prosjektleder-, mellomleder- og bedriftslederskolen i regi av MEF, sier han.

SIER MYE OM HANS ENGASJEMENT

– *Hvordan blir lærlingen fulgt opp i denne bedriften, sett fra OKABs ståsted?*
– Lærlingen har fått meget god oppfølging i denne bedriften, slår OKABs Are Haukaas fast.
– I tillegg har Espen Høidal altså fått til en avtale med utplassering for lærlingen hos et interkommunalt avfallsselskap i Ålesund, som har et fagfelt som dekker andre deler av fagplanen enn det

FARLIG AVFALL: Man kommer borti mye rart når man river og sanerer. Her har Møre Miljøsanering sikret farlig avfall i utkanten av Molde.

hans egen bedrift gjør. Det sier ganske mye om hans engasjement når han betaler sin egen lærling for å jobbe hos en annen bedrift for å få fullstendig opplæring med tanke på læreplan og fagprøve.

TILLIT OG ANSVAR

– *Hva sier lærlingen selv om hvordan han opplever å være lærling i denne bedriften?*
– Lærlingen er kjempefornøyd, og han har vokst med oppgavene. Nylig fikk han rive et helt hus selv; hvor han styrte hele prosjektet fra a til å. Han har blitt vist mye tillit og fått mye ansvar. Jeg har også inntrykk av at arbeidsmiljøet i bedriften er godt, og det virker som om de ansatte trives godt og blir veldig inkludert, avslutter Haukaas. ■

Ved å kåre **Årets lærebedrift** ønsker Maskin-entreprenørenes Forbund (MEF) å premiere foretak som i særlig grad har utmerket seg i sitt arbeid med oppfølging av lærlinger og/eller lærekandidater. MEF håper at prisen kan bidra til å synliggjøre det viktige utdanningsarbeidet som gjøres av næringslivet, og at den vil inspirere og motivere bransjen som helhet.

Kåringen av **Årets lærebedrift 2021** finner sted i januar på Arctic Entrepreneur 2022.

Én av fire anleggsmaskiner er registrert

Det er fire år siden Maskinregisteret ble erklært operativt. 66 000 maskiner har blitt overført fra importørene til det nye registeret. Til nå er 16 000 av dem registrert.

Tekst: Jørn Söderholm - jos@mef.no

– Etter en grundig utviklings- og testfase er grunnfunksjonaliteten i Maskinregisteret ferdigutviklet. Nå ruller de første registrerte maskinene ut på det norske markedet, skrev vi januar 2018.

Siden har det vært stille om det mye omtalte Maskinregisteret. MEF, EBA og Maskingrossistenes forening (MGF) står bak registeret. Det ble etter flere års arbeid lansert med brask og bram på Vei og Anlegg 2015. Så viste det seg at registeret ble forsinket, mye på grunn av tekniske utfordringer. De ble etter hvert løst, og registeret ble "sjøsatt" i starten av 2018.

STANDARD FOR ALLE

Hva er status med det registeret nå, egentlig?

– Jo takk, bare bra. Maskinregisteret har blitt bransjestandarden alle forholder seg til. Spesielt nyttig har det vært for entreprenører som rapporterer om hvilke maskiner som brukes på prosjekter ovenfor oppdragsgivere. På en enkel måte får da oppdragsgiver oversikt over status på sakkyndig kontroll, samsvarserklæringer og utslippstrinn.

Det sier Roar Sømoe. Han er daglig leder i stiftelsen Sentralregisteret - SFS, som drifter Maskinregisteret.

Snart får man også miljøinformasjon som faktiske utslipp fra maskinen. Det skal skje gjennom en planlagt miljømodul der faktisk utslipp pr maskin skal publiseres. Dette utarbeides i samarbeid med Norsk Standard.

ANTALL

Til nå er 16 000 maskiner ført inn i registeret. Det vokser med 4-5 000 nye maskiner pr år, omtrent tilsvarende antall nye maskiner som selges her til lands pr år. Det er altså for det meste nye maskiner som registreres ved levering, og et fåtall eksisterende maskiner som har blitt etterregistrert. De aller fleste maskinleverandørene har overført sine egne registre elektronisk til det nye, sentrale maskinregisteret.

- Volvo Maskin
- Pon Equipment
- Nasta
- Hesselberg Maskin

REGISTRERT: Brage Fagerbakke er fornøyd med Volvo hjulgraveren han kjører for Nordhordland Grunn og Betong AS. Den er en av 16 000 maskiner til nå i Maskinregisteret. (Foto: Jørn Söderholm)

- Rosendal Maskin
- Liebherr Norge
- Entrack
- Hymax
- Beck Maskin
- AMV
- EMS Norge
- Anleggsgruppen
- Anlegg- og Miljøservice
- ABS-Maskin
- Dynapac
- Wirtgen
- Anleggssenteret
- Sigurd Stave Maskin

Totalt ca 66 000 maskiner fra disse leverandørene har blitt overført til Maskinregisteret.

ENTREPRENØR: Hæhre har registrert hele sin flåte i Maskinregisteret.

MERKE: 16 000 av 66 000 maskiner har til nå blitt registrert og fått kjennemerke.

– Flere entreprenører registrerer nå hele sin flåte i Maskinregisteret. Hæhre er en av disse, sier Roar Sømoe.

Til nå har kun masseforflytningsmaskiner blitt registrert. Trucker er neste ut, og nå åpner registeret også for alle andre typer arbeidsmaskiner. Det åpnes også for registrering av informasjon om periodisk kontroll og daglig kontroll på den enkelte enhet.

TILGANG TIL INFORMASJON

– Hvem har tilgang til denne informasjonen? Og hva koster det?

– Alle med behørig rettighet har tilgang, kostnadsfritt. Alt er finansiert gjennom registreringsgebyret som er med i prisen ved kjøp av ny maskin, sier han.

Brukere i registeret kan logge seg inn og administrere innenfor sine rettighetsområder:

- Juridisk eier
- Maskinbruker (entreprenøren)
- Utleier
- Verksted
- Sakkyndig kontrollør
- Oppdragsgiver
- Forhandler
- Finans
- Forsikring
- Offentlige myndigheter

I oversikten kan man se og administrere alle maskiner man har rettigheter for som bruker.

– Det har tidligere blitt snakket om at registeret skal kunne brukes gjennom en egen app. Er denne i bruk?

– Nei, ikke ennå. Vi har hatt fokus på å lage webløsning for alle brukergrupper. En app eller web-app kommer i 2022, sier Roar Sømoe. ■

KROKKASSER.NO

Stort lager - rask levering

Import / salg av
krokkasser og NC-hengere

se mer på www.krokkasser.no

post@krokkasser.no - 911 90 404

3D maskinstyring – alt inkludert for din gravemaskin Vi gjør din hverdag litt enklere

Spar tid, spar penger og la oss gjøre den kjedelige delen av jobben for deg! Så kan du trygt og sikkert konsentrere deg om det, som virkelig betyr noe. Scan QR koden og les mer om vår pakkeløsning >>>

Betal nå og få neste faktura i 2026
Spar over 120 000 NOK på dette tilbudet som gjelder frem til 31.01.2022.

1 faktura
på 5 år

Leica Geosystems AS
Telefon: 22 82 12 00
leica-geosystems.no

- when it has to be **right**

Leica
Geosystems

A LONG WAY TOGETHER

EARTHMAX SR 41

Uansett hvor krevende oppgavene dine er kan du stole på EARTHMAX SR 41 når det gjelder arbeid som krever ekstraordinær trekkraft. Takket være stålradialstrukturen og det spesielle blokkmønsteret har EARTHMAX SR 41 enestående motstandsevne mot punktering og ekstra lang levetid. Med dette dekket kan du jobbe lange dager uten avbrudd og med en ekstraordinær arbeidskomfort.

EARTHMAX SR 41 er BKT sin løsning for de tøffeste driftsforholdene innen transport, lasting og skyving av masser.

BKT
GROWING TOGETHER

in f t i o bkt-tires.com

Les mer om dekkene og finn nærmeste forhandler på
www.ndi.no/bkt
IMPORTØR: NDI NORGE AS

AUSTIN NORGE AS

Passerer tradisjonelle sprengstoffer moderne miljø og sikkerhetstenkning?

Hvordan møter 1800-talls teknologi en risikoanalyse i 2021? Hvordan kan vi sprengre med den risiko og det miljøavtrykk det representerer? Finnes det alternativer?

Alfred Nobel var genial, men miljø/HMS var kanskje ikke hans fremste fokus. Ikke desto mindre benyttes produkter svært like de produkter Nobel fant opp på 1860 tallet den dag i dag.

Hvordan ser en verden uten bruk av sprengstoff ut? Hvordan skal vi bygge veg og drive tunneler? Hva skal erstatte pukk og tilslag til betong og asfalt? Hvordan skal vi få tilgang til våre mineralressurser?

Austin Powder har et oppdrag: Vi vil forbedre verden vi lever i ved sikker og ansvarlig bruk av sprengstoffer. Vi må sørge for å bruke sprengstoff på en trygg og sikker måte, vi må sørge for at det ikke havner i urette hender og vi må bruke de sprengstoffene som gir minst miljømessig avtrykk.

Tennmidler (Fra fenghetten til elektronikk)

Tennmidler har hatt en rivende utvikling, men hva med miljøet? Austin Powder jobber med å bli kvitt tungmetallene i alle våre tennsystemer. Vi har også kommet med et plastfritt alternativ til tennsystem i tunnel.

Fra dynamitt til emulsjon

Austin produserer en høyenergi emulsjon - Emulex som har vært tilgjengelig i markedet i mange år. Den er en god erstatning for dynamitt, og har klare helse, miljø og sikkerhetsmessige fortrinn fremfor dynamitt. I andre europeiske markeder har patronerte emulsjoner overtatt for dynamitter, men ikke i Norge.

Austin Powder har utviklet APB booster (benyttes til initiering av bulksprengstoff) basert på emulsjonssprengstoff.

Denne er like giftfri som de andre av våre emulsjonssprengstoffer. Emulex er også tilstrekkelig til opptenning av bulksprengstoff som Hydromite emulsjon eller Austinite – Anfo. Ved forsiktig sprengning tyder bruk av Emulex på lavere vibrasjoner enn ved vanlig dynamitt.

Fra patronert sprengstoff til bulk

En utvikling som har redusert tungt manuelt arbeid, og ikke minst redusert kostnader, og er et HMS vennlig alternativ i forhold til dynamitt.

Oppsummert kan vi si at Emulex, APB og kontursprengstoffet Emuline gir følgende fordeler:

Helse = Ingen hodepine. Miljø = ingen giftige utslipp og en reduksjon i CO₂ på 50% i forhold til dynamitter. Sikkerhet = mange ganger sikrere enn dynamitt mot slag og støt. Vi har i løpet av de årene Austin har produsert patronerte emulsjoner ikke opplevd detonasjon ved graving, pigging eller knusing av sprengstein hvor det er benyttet Emulex. Kan det samme sies om dynamitter?

Men husk en ting – patronerte emulsjoner er sprengstoff og skal håndteres som det uansett – vi må ikke «senke garden» selv om vi øker sikkerheten.

Effekten av Emulex ligger på 95% prosent av dynamitt, men til forskjell fra dynamitt holder den detonasjonshastigheten selv ved mindre diametere – det gjør absolutt ikke dynamitter. Den er dessuten 100% vannufølsom – det er ikke dynamitt – har du gulrøyk i salvene kan det godt være dynamitten som er årsaken.

AUSTIN POWDER

OPPDRAGET VÅRT

Vi vil forbedre verden vi lever i ved sikker og ansvarlig bruk av sprengstoffer.

VISJONEN VÅR

Vi vil være verdensledende innen eksplorative produkter, service og teknologi, definert av våre kunder Austin familien og samfunnet rundt oss.

VERDIENE VÅRE

Sikkerhet er vår høyeste prioritet
Vi er kunde fokusert
Vi respekterer våre relasjoner
Vi behandler alle med respekt

Austin Norge AS

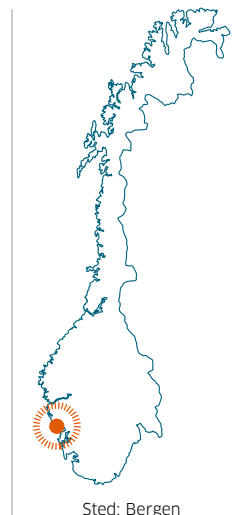
Kobbervikdalen 75
3036 Drammen, Norway
Tel: +47 32 82 68 70
post@austin.no
www.austin.no

AUSTIN POWDER

LUFTIG: Maskinfører Gordon Rosten har hatt god utsikt fra "kontoret" denne sommeren og høsten. (Alle foto: Jørn Söderholm)

Sted: Bergen

LEDELSEN: Anleggsleder Steinar Mjelde og prosjektleder Ingunn Farsund Falck i Sprengningsteknikk AS.

Hefdig grunnarbeid i fjellsiden

Grunnarbeid i Bergen sentrum kan være utfordrende. På tomten til Villa Amtmann har Sprengningsteknikk AS fått bryne seg på flere utfordringer enn noen gang.

Tekst: Jørn Söderholm - jos@mef.no

BERGEN: – Det er litt spesielt, ja. Ikke ofte vi har så mange utfordringer på ett sted.

Ingunn Farsund Falck er ingeniørgeolog og prosjektleder i entreprenørselskapet Sprengningsteknikk AS i Bergen. Siden i våres har selskapet jobbet med en av de mest spektakulære tomtejobbene de har vært borti.

CONSTO BYGGER VILLA AMTMANN

Villa Amtmann heter prosjektet. Her skal HE Consto bygge et leilighetsbygg i delvis terrasseform for en utbygger i Bergen.

Tomten ligger i fjellsiden i Kalfaret, sentrumsnært i byen med bygg, veier og trafikk på alle kanter. Den har en total høydeforskjell

på 25 meter fra bunn til topp. Totalt skal rundt 15 000 kubikkmeter fjell skytes, lastes og kjøres vekk.

Her skjønner du at utfordringene allerede har stilt seg i en pen kø. Tilkomsten er en ekstra rosin i pølsa. Eller mangel på tilkomst, for å være mer presis. Det er nemlig ingen mulighet til å kjøre borerigg, gravemaskin og annet utstyr inn på den øvre delen av tomten. Den eneste kjøreveien er inn til riggområdet ved foten av det 25 meter høye fjellet. Opp til toppen kommer folk kun til fots, og utstyr kun med tårnkran.

En Volvo 235 korthekk graver, en 18-tonns og en 11-tonns borerigg ble heist opp med en 250-tonns mobilkran i mai. Sommeren og høsten har gått med til å skyte seg nedover fjellet, pall for pall.

AKKURAT Plass til maskinen

– Til å begynne med boret vi tett, og pigget av et lite område der maskinen kunne stå. Omtrent bare akkurat så den klarte å snu seg. Det var ganske bratt, store høydeforskjeller. Vi hadde en flekk til å lande gravemaskinen, med akkurat nok plass. Boreriggene satte vi direkte på det skrå fjellet og sikret med vinsj. Heldigvis har vi flinke og erfarne folk som har vært med på mange krevende jobber tidligere, sier anleggsleder Svein Erik Mjelde.

– Hovedutfordringen har vært å få utstyret opp der, og få en noenlunde fornuftig drift på hyllene. De har vært isolert der oppe, med kun gangvei opp. Alt utstyr underveis må opp og ned med tårnkran, sier Falck.

Selve driften går ut på å skyte pall. I planleggingen spekulerte de mye på hvordan de skulle få stein ned fra toppen etter hver salve.

HIVER STEINEN UTFOR KANTEN

De endte med å grave en stor grop i bunnen, inn mot bergveggen på riggplassen nede på gatenivå. Et fangnett som sikrer mot steinsprut mot omgivelsene. Etter salvene hives steinen utfor kanten og ned i gropa.

Nede på riggplassen har de en Volvo 300 som tar ned nettet og laster massene ut av gropa og over på bil.

Logistikken har vært krevende også nede, ettersom 300-en nede ikke kan jobbe med sitt samtidig som 235-en på toppen står og hiver massene utfor.

HÅNDTERING AV MASSER

– Man får ikke 100 prosent drift på alle maskiner hele tiden i et prosjekt som dette. Kostnaden pr kubikkmeter blir høyere. Vi skyter og hiver ned stein på dagtid. På kveldstid står 300-en her nede, tømmer gropa, fyller hele plassen med stein og får opp nettet igjen. Neste dag er det klart til at de oppe kan fortsette. Da kan vi også laste og kjøre vekk massene nede.

– Det blir mye håndtering?

– Ja, vi må flytte massene unødige mange ganger for å få til en god drift oppe. I starten var det også en begrensning med hvor store salver vi kunne skyte. Multiconsult er med som geolog, og ser på løsninger sammen med oss og Consto. Med godt samarbeid finner vi greie løsninger som lar seg gjennomføre, sier Mjelde.

– Er dette en typisk Bergens-utfordring?

– I Bergen er det ikke så mange flate arealer igjen til utbygging. Om du skal bygge noe nytt – og ikke har en flat tomt – så må du se på muligheter i fjellsiden. Vi har et ganske likt prosjekt omtrent en kilometer oppi bakken. Bellevue, heter det. Der har vi vei inn til prosjektet, det har vi ikke her. Ellers er det likt, med høye skjæringer og eneboliger tett på. Tilkomsten er en utfordring for effektiv produksjon. I Bergen har vi også en typisk utfordring med foldete bergarter. Man får mye slepper, med lag som går på kryss og tvers innenfor tomten. Da blir det mye bolting og sikring, sier Ingunn Farsund Falck.

– Hvilke typer hensyn må dere ta?

OPP: I mai ble utstyret heist opp på hylla med en 250 tonns mobilkran. Fem måneder senere var det nede på bakkenivå igjen. (Dronefoto: Gordon Rosten)

PLASS: Det var akkurat plass nok til å lande graveren, mens boreriggen ble sikret på berget med vinsjen. (Dronefoto: Gordon Rosten)

TETT PÅ

– Vi er midt i sentrum. Vi har trafikk på alle kanter, bygg tett på. E39 går forbi rett her nede. Det er mye støy, støv og krevende logistikk. Vi har et sykehjem som nærmeste nabo på én side, et leilighetsbygg på den andre og eneboliger på toppen. Tett på hele tiden, sier hun.

– *Mye hensyn til omgivelsene da?*

– Ja, det har vært mye hensyn til omgivelsene i når vi kan skyte, samt med varsling av og dialog med sykehjem, og Statens vegvesen om E39. Ellers er det logistikken mest utfordrende. Vi har vært nøye med å planlegge at de har noe å gjøre oppe. Da får heller maskinen her nede være litt fleksibel, sier hun.

35 ÅR

Sprengningsteknikk AS ble etablert i 1986 av Dag Atle Angell. Han er fortsatt aktiv som bergsprenger og bergsprengningsleder i selskapet. Selskapet runder 35 år i år, og har 35 ansatte. To av disse er lærlinger. Maskinparken består av rundt 20 gravemaskiner, bore-rigger og gravemaskiner med bortårn, fra to til 50 tonn. Selskapet både sprenger og laster, og gjør som oftest også sikringsarbeidet

KRAN: Anleggsleder Steinar Mjelde gir signal til kranfører. Tårnkranen har vært god å ha underveis.

GYSE: Borer Ronni Steinsland Fotland setter bolter. Bergsprengningsleder Tom Ronnie Mjøs kjører gysepumpa for anledningen.

TIPP: Massen ble lempet skuff for skuff utfor kanten, og håndtert videre i to trinn nede på gatenivå. Et fangnett sikrer mot steinsprut.

SKJÆRING: I Bergen er det ikke så mange flate arealer igjen til utbygging. Om du skal bygge noe nytt – og ikke har en flat tomt – så må du se på muligheter i fjellsiden.

etter hvert som de sprenger. I tillegg har de eget knuseverk med pukkproduksjon og utsalg på Askøy utenfor Bergen.

Selskapet jobber stort sett i Bergen og omegn. Alle maskinførere har fagbrev. Tre i administrasjonen – inkludert Ingunn Farsund Falck – har høyere utdanning.

– Det er viktig å ha den formelle kompetansen i orden, ikke minst i forhold til sentral godkjenning. Og like viktig å ha fagkompetansen i orden hos alle i produksjonen. Det er den fagkompetansen jeg som prosjektleder lener meg på, sier Falck.

Skjæring på opptil 23 meter gjør at jobben på Villa Amtmann krever TK3 i sprengning.

VEITEKNISK INSTITUTT TILBYR MÅLING AV STØVNEDFALL OG STØY FRA PUKKVERK

Våre målinger er i henhold til krav i Forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften Kapittel 30).

VEITEKNISK INSTITUTT
Alt innen teknologi og infrastruktur
Fjordveien 3, 1363 Høvik | Tlf: 67 10 10 90 | E-post: post@veiteknisk.no

VÅRE KONSULENTER:

- har lang erfaring
- kan engasjeres på timebasis
- reiser landet rundt på målinger

FRAMDRIFT: Prosjektleder Ingunn Farsund Falck og maskinfører Gordon Rosten diskuterer framdrift.

– Det er ikke så mange sprengningsentreprenører i vår størrelsesorden som har TK3, sier anleggsleder Svein Erik Mjelde.

NEDE PÅ BAKKEN

Vi besøkte anlegget i juli sist sommer. I løpet av høsten har Sprengningsteknikk kommet ganske mye lenger. I begynnelsen av november hadde fjellhyllen krøpet langt nok ned til at maskinene kom seg ned på bakken på egne belter, drøyt fem måneder etter at de ble heist opp.

– Vi er nå ferdige med sprengning og utlasting på øvre del. Der er betongarbeidene allerede godt i gang. Vi regner med å være ferdige med sprengningsarbeidene i begynnelsen av desember, sier Ingunn Farsund Falck.

Det har tilkommet mye fjellsikringsarbeider underveis, og det gjenstår nok også en god del sikring når vi er ferdige med «hovedskjæringen» i front.

– Det har vært utfordrende og krevende å holde fremdriften, og flere faktorer har gjort at vi har blitt noe forsinket med våre arbeider. Alt har heldigvis gått etter planen for vår del når det gjelder selve utførelsen, sier hun. ■

KRAN-tjenester

Når du trenger et løft!

SKOVENG
KRANSERVICE AS
Når du trenger et løft!

☎ 64 83 51 00

🌐 skoveng.no

ÅRETS LÆREBEDRIFT 2021 - AVDELING BRØNNBORING: VESTNORSK BRUNNBORING AS

Dreven brønnborerbedrift – ny fagutdanning

I 2019 kom endelig fagbrevet brønnborer fastland på plass. Seks ansatte i Vestnorsk Brunnboring har snart tatt det nyopprettede fagbrevet. Bedriften har også tatt inn én lærling, og håper å få inn flere.

Tekst og foto: Runar F. Daler – rd@mef.no

Vestnorsk Brunnboring AS, som fylte 70 år i fjor, er Norges eldste brønnborerfirma. Det begynte med boring etter vann, men etter hvert har både spunting, fundamentering og ikke minst boring av energibrønner blitt viktige deler av virksomheten. Lenge ble det boret med en enkel støtboremaskin, som man kom mellom én og tre meter nedover i fjellet med i løpet av en lang dag. Etter hvert skjøt imidlertid den teknologiske utviklingen fart. Først med luftdrevne boremaskiner fra 1968, og så med høytrykks-kompressoren i 1979.

– Da ble det en helt annen fart på boringen, og vi kunne bore litt større dimensjoner. Med høytrykkskompressor kunne vi bore 40-50 meter om dagen, og enda mer hvis det var fint fjell. Med dagens utstyr kan vi bore rundt 200 meter på én dag, forteller

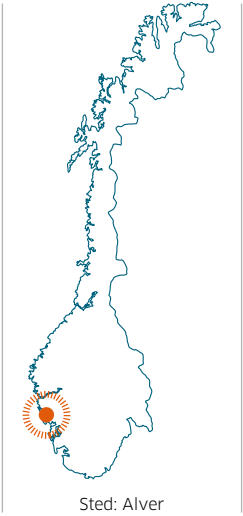
Helge Sæterstøl. Han begynte i bedriften i 1971, ble daglig leder i 1986, og regnes som en brønnborenerstor i Norge.

Sønnen Yngve Sæterstøl, som har jobbet i bedriften i 24 år, overtok som daglig leder i 2016. Pappa Helge er nå styreformann og fremdeles aktiv i driften av selskapet. Sammen ser de lyst på fremtiden, ikke minst etter at det nye fagbrevet brønnborer fastland endelig ble innført i 2019. Det har vært en lang prosess å få det på plass.

EN ANERKJENNELSE AV FAGET

– Arbeidet med å få et eget fagbrev begynte egentlig allerede for 40 år siden, da brønnborenavdelingen i MEF ble etablert. Vi ønsket en anerkjennelse av dette viktige faget. Mennesker kan klare seg

LÆREBEDRIFT I SIGET: Vestnorsk Brunnboring AS ser for seg å ta inn en ny lærling hvert år fremover, nå som en fagutdanning med fagbrev endelig er på plass. Fra venstre: Yngve Sæterstøl (daglig leder), Kjell-Arne Eide (brønnborer), Brage Hølleland (lærling), Tom Frantzen (brønnborer og fadder), Helge Sæterstøl (styreformann).

Sted: Alver

uten mye, men vann er det alltid behov for, og kunnskap om hvor og hvordan man finner vann er essensielt. Dette er et avansert og variert fag, hvor vi bruker stort, tungt og dyrt utstyr. Likevel var det svært liten interesse for dette utenfor vår avdeling. Det har vært et vanskelig og tungt arbeid, men vi ville ikke gi opp, sier Helge Sæterstøl.

Pågangsmotet ga til slutt resultater. Mot slutten av 2019 var de første kandidatene oppe til teoretisk prøve. Pandemien har bremset det opp litt, men hittil har ca. 140 personer tatt teoriprøven, og ca. 25 har fått fagbrevet. Hos Vestnorsk Brunnboring har én person tatt fagbrevet, mens seks ansatte har tatt teorien og skal ha den praktiske fagprøven før jul i år. Blant disse er daglig leder Yngve Sæterstøl, som også er faglig leder i bedriften.

– Jeg følte det ville være både lurt og lærerikt å fagbrevet når jeg tross alt skal veilede andre, sier Yngve.

– Det ble veldig positivt mottatt både blant de ansatte her i bedriften og i bransjen generelt da vi endelig fikk fagutdanning på plass. Det er kjekt å kunne få et bevis på at man har fullført en fagutdannelse. Vi tror også det vil bli enklere å rekruttere folk til bransjen nå som man har et fagbrev å jobbe mot, og den tryggheten som ligger i det. Det er nok også større sjanse for at de som velger denne retningen blir værende her, for nå vet de mer om hva de går til, sier han.

FØRSTE LÆRLING – AV MANGE

I august i år fikk Vestnorsk Brunnboring sin første lærling; Brage Hølleland (18). Og det blir garantert ikke den siste.

– Vi kommer til å ta inn lærlinger jevnt og trutt, men det er greit å begynne med én, i og med at vi ikke har hatt noen tidligere. Samtidig har vi seks ansatte som skal ta fagbrevet innen året er omme, sier Helge Sæterstøl.

FØRSTE: I august i år ble Brage Hølleland (18) Vestnorsk Brunnborings første lærling. Han blir garantert ikke den siste.

VESTNORSK BRUNNBORING AS
Nominert av: MEF avdeling brønnboring
Hjemsted: Høyland, Alver kommune, Vestland
Omsetning (2020): 50 mill. kr
Antall ansatte: 25
Antall lærlinger: 1 (4 % av arbeidsstokken)
Lærlinger i hvilke fag: 1 i brønn- og borefaget
Antall som har tatt fagbrev siste tre år: 1 (6 stk. skal ta fagprøven før jul)

ELDST: Vestnorsk Brunnboring AS, som fylte 70 år i fjor, er Norges eldste brønnborefirma. Bedriften har vært vitne til, og tatt del i, en enorm utvikling underveis.

– I anbud fra stat og kommune forlanges det gjerne at man har lærlinger. Vi har hele tiden måttet svare at det ikke finnes noen formell utdanning i dette faget, og da har de akseptert det. Men nå har vi endelig fått inn en lærling, og det skal vi fortsette med, fortsetter han.

– Dette handler både om å trygge bransjen for fremtiden, og å videreføre kompetansen her i selskapet. Det å få inn yngre lærlinger med interesse for faget, inspirerer også den eldre garde til å dele av sin kunnskap. Kanskje kan det også motivere dem til å ta fagbrev selv, sier Yngve Sæterstøl.

– Går vi noen år tilbake var det nok mer vanlig – både i denne bransjen og i arbeidslivet generelt – at de eldre gjerne ville verne litt om kunnskapen sin, og at de yngre skulle lære ting på den harde måten. Kunnskapsdeling internt i en bedrift er uhyre viktig, sier han.

«EN JÄVEL PÅ AT JOBBA»

– *Hva er de viktigste egenskapene dere ser etter når dere skal ta inn lærlinger eller andre ansatte?*

– At de er positive og lærevillige, og at de har god arbeidsmoral. I tillegg er det en fordel om de er praktisk anlagt, at de liker variert arbeid, og at de trives med å jobbe ute. Det meste vi gjør foregår jo utendørs. Er de ikke lærlinger, så er det også en fordel om de har med seg arbeidserfaring, gjerne fra mekaniske fag, sier daglig leder Yngve Sæterstøl.

– For lærlinger vil vi nok se litt på fravær fra skolen, mens karakterer ikke er noe vi legger noe særlig vekt på. Det er jo ikke alltid de med flest femmere og seksere som er de beste ute i praktisk arbeid.

– Noen sliter med ulike utfordringer, som for eksempel lese- og skriveansker, men de kan være de flinkeste til å jobbe, likevel, skyter pappa Helge inn.

– En av våre brønnborere, Mats Johansson, som opprinnelig kom fra Sverige, sa til meg at «jag har inte gode betyg, Helge, men jag är en jävel på at jobba!» Og det viste seg å stemme. Han har vært her i 31 år nå, er tillitsvalgt i bedriften og utrolig dyktig.

FADDERORDNING

– *Hvordan er rutinene for mottakelse av nye ansatte og hvordan følges de opp?*

– Alle nyansatte tilbringer en halv dag her på kontoret først. Da presenterer vi firmaet og forteller hva vi jobber med. Vi går gjennom blant annet arbeidsavtaler, reglement, sikkerhetsrutiner, HMS og hvilke krav vi stiller, før de får utdelt arbeidsklær og blir satt ut i praktisk arbeid. Jeg, som faglig leder, passer på at de tilegner seg den kunnskapen de skal. I tillegg får de tildelt en fadder med én gang, forteller Yngve.

– Vi satte vi i gang en fadderordning for syv år siden, for å sikre best mulig kompetanseoverføring til nyansatte. Hensikten er også å gi dem trygghet; at de føler de blir tatt vare på og har noen å spørre hvis det er noe. Vi gjennomfører også månedlige samtaler med både fadder og nyansatt. Når det ender med fast ansettelse, betaler vi en liten sum til fadderen – en fadderkompensasjon – for det arbeidet som har blitt gjort de seks månedene med prøvetid.

– NÆRINGSLIVET MÅ ENGASJERE SEG I UNGDOMMEN

Selv om fagutdannelsen er ny, er Vestnorsk Brunnboring vant til å ta inn skoleelever på utplassering.

– Vi har hatt elever på utplassering de siste årene. Vi har tett kontakt og meget godt samarbeid med den nærmeste yrkesskolen, Knarvik videregående skole, og vi hører med skolen om de har noen aktuelle kandidater. Det var sånn lærlingen vår kom hit, fortelle Yngve.

– Neste uke skal vi også ha en skoleelev her på Operasjon dagsverk. Det er viktig at ungdommen får et inntrykk av hvordan arbeidslivet fungerer, samtidig som vi også får vist fram bedriften vår. Det er i det hele tatt utrolig viktig at næringslivet er engasjert i ungdom som skal ut i arbeidslivet. Når det gjelder lærlinger, må vi naturligvis se det an med tanke på arbeidsmengde, men vi ser jo for oss å ta inn en ny lærling hvert år fremover. Dette er jo nytt for oss, men heldigvis har vi fått god oppfølging fra

RUTINERT TROIKA: Med henholdsvis 24, 51 og 31 års fartstid i bedriften er daglig leder Yngve Sæterstøl (f.v.), styreformann Helge Sæterstøl og brønnbore og tillitsmann Mats Johansson en rutinert gjeng.

«Det er utrolig viktig at næringslivet er engasjert i ungdom som skal ut i arbeidslivet.»

Yngve Sæterstøl, daglig leder i Vestnorsk Bunnboring AS

Opplæringskontoret for Nordhordland og lærlingekoordinator Tone Kvingedal Øvretveit.

SERIØS OG RYDDIG BEDRIFT

– *Hvordan blir lærlingen fulgt opp i denne bedriften, sett fra opplæringskontrets ståsted?*

– Nå er jo dette den første lærlingen de har, og han har ikke vært der så lenge, men jeg har snakket med ham etter oppstart, og han er meget godt fornøyd så langt. Han føler seg godt ivaretatt og trives. Bedriften har også avtalt et møte med meg og lærlingen allerede tre måneder etter oppstart, noe som sier meg at dette er en seriøs og ryddig bedrift, som ønsker det beste for lærlingen, sier lærlingekoordinator Tone Kvingedal Øvretveit.

– Jeg har også hatt et oppstartsmøte med bedriften og lærlingen, og det virker som at bedriften er veldig «tett på» lærlingen. Han har fått en fast «fadder» eller instruktør, i og med at faglig leder ikke er ute med ham i det daglige. Vestnorsk Brunnboring har gått veldig grundig til verks for å få klarhet i hva som er deres ansvar og

plikter, og jeg føler meg helt trygg på at dette er en bedrift som er klar for å ta dette ansvaret. Bedriften har opptrådt meget seriøst og profesjonelt, og virker å være innstilt på å gi lærlingen en god opplæring, avslutter hun. ■

Ved å kåre **Årets lærebedrift** ønsker Maskin-entreprenørenes Forbund (MEF) å premiere foretak som i særlig grad har utmerket seg i sitt arbeid med oppfølging av lærlinger og/eller lærekandidater. MEF håper at prisen kan bidra til å synliggjøre det viktige utdanningsarbeidet som gjøres av næringslivet, og at den vil inspirere og motivere bransjen som helhet.

Kåringen av **Årets lærebedrift 2021** finner sted i januar på Arctic Entrepreneur 2022.

ER DU LEVERANDØR TIL BRANSJEN OG VIL VÆRE MED I REGISTERET?

Ta kontakt med Anita: e-post: anita@a2media.no, tlf: 901 10 688

ABK-Qviller Anlegg
Postboks 64 Vollebekk
Tlf: 23 17 05 20
post@abkqviller.no
abkqviller.no/anlegg

ABS-MASKIN AS
Postboks 34, 3051 Mjøndalen
Tlf: (+47) 3223 1810
post@abs-maskin.no
abs-maskin.no

Ahlsell Norge AS
Postboks 184,
4065 Stavanger
Tlf: +47 51 81 85 00
info@ahlsell.no
www.ahlsell.no/

Andreas Stihl AS
3202 SANDEFJORD
Tlf: 33420505
info@stihl.no
www.stihl.no/

Ankerløkken Equipment AS
1266 Oslo
Tlf: 22 88 12 00
firmapost@ankerlokken.no
www.ankerlokken.no

Argus AS
Postboks 2882 Kjørbekk,
3702 SKIEN
Tlf: 35 50 51 52
post@argus.no
www.argus.no

Blinken AS
1621 Gressvik
Tlf: 90 70 11 00
blinken@blinken.no
www.blinken.no

Brødrene Dahl
PB 6146 Etterstad, 0602 Oslo
Tlf: 22 72 55 00
post@dahl.no
www.dahl.no

C. Grindvold AS
0976 OSLO
Tlf: 22 82 00 00
firmapost@grindvold.no
www.grindvold.no

CEJN Norden AB
Box 245, 54125 Skövde,
Sverige
Tlf: +46 500 477500
info.sweden@cejn.com
www.cejn.se

Cramo AS
Pb. 34 Alnabru, 0614 OSLO
Tlf: 23 37 55 60
info.no@cramo.com
www.cramo.no/

Dagenborg Maskin AS
9018 Tromsø
Tlf: 77 60 73 30
post@dagenborg.no
www.dagenborg.no

Driv energi AS
Postboks 343, 3301 Hokksund
Tlf: 32 75 90 80
post@drivenergi.no
www.drivenergi.no

Eikmaskin AS
Postboks 123,
2021 Skedsmokorset
Tlf: 64 83 73 00
info@osl.agcocorp.com
www.eiksenteret.no

Epiroc Norge AS
Postboks 336, 1401 Ski
Tlf: 64 86 03 00
epirocnorge@epiroc.com
www.epiroc.com

Eterni
Tlf: 08462
post@eterni.no
www.eterni.no

Exero AB
Önskan 222, 895 97 Skorped
Tlf: 0046 661 140 880
info@exero.se
www.exero.se

Felleskjøpet Agri
2000 Lillestrøm
Tlf: 03520
firmapost@felleskjopet.no
www.felleskjopet.no

Forcit Norway AS
Tlf: 32 85 09 00
post@forcit.no
forcit.no

Fredheim Maskin
Tlf: 69 80 88 30
post@fredheim-maskin.no
www.fredheim-maskin.no

Fundamentering AS
7093 Tiller
Tlf: 73 82 26 30
fas@fas.no
www.fas.no

Geomatikk AS
0579 OSLO
Tlf: 810 33 400
firmapost@geomatikk.no
www.geomatikk.no/

Gjerdén Fjellsikring
3275 Svarstad
Tlf: 400 03 780
post@gjerdén-fjellsikring.no
gjerdén-fjellsikring.no

Gjerstad Products AS
4993 Sundebru
Tlf: +47 37 11 91 00
mail@gjerstad.com
www.gjerstad.com/

Grønt Punkt
Postboks 91 Skøyen
0212 Oslo
Tlf: 22 12 15 00
post@grontpunkt.no
www.grontpunkt.no

Gummi-Industri AS
3474 ÅROS
Tlf: 90 55 22 32
post@gummi-industri.no
www.gummi-industri.no/

Hardlife AS
Storebotn 48, 5309 Kleppestø
Tlf: 56148000
info@hardlife.no
www.hardlife.no

Heideinreich AS
2021 Skedsmokorset
Tlf: +47 22 02 42 00
firmapost@heideinreich.no
www.heideinreich.no

Hella Maskin AS
3962 Stathelle
Tlf: 35 96 72 72
post@hella.no
www.hella.no

HYMAX AS
Strandsagveien 14
Tlf: 62 33 06 60
hymax@hymax.no
www.hymax.no

If Skadeforsikring NUF
Postboks 240, 1326 Lysaker
Tlf: 02400
if.no

Inger Hokstad AS
1367 Snarøya
Tlf: 90 17 55 71
ihokstad@ihokstad.no
ba-nettverket.no

Istrail AS
3241 Sandefjord
Tlf: 35 94 87 50
istrail@istrail.com
www.istrail.com

Komatsu Forest AS
Uthusvegen 18, 2335 Stange
Tlf: 90 17 88 00
info.no@komatsuforest.com
www.komatsuforest.no

Llentab
0663 Oslo
Tlf: 97707300
post@llentab.no
www.llentab.no

Mathisen Maskin AS
Avd. Sørreisa: Gottesjord,
9310 Sørreisa.
Tlf: +47 915 94 151
arne@mathisenmaskin.no
www.mathisenmaskin.no

MEC-TEC AS
Ingeniør Rybergsgt. 99,
3027 Drammen
Tlf: 33772572
mectec@mectec.no
www.mectec.no/

Megger AS
Bjørnstadmyra 7,
1712 Grålum
Tlf: 22280040
post@megger.no
www.megger.no/

MG Salg og Utleie AS
Fossegrenda 3, 7038 Trondheim
Tlf: 73 96 26 00
post@mgsalg.no
www.mgsalg.no

MOLDEGAARD MARITIME LOGISTICS AS
Birger Hatlebaksv. 22,
6415 MOLDE
Tlf: 71 25 06 30
firmapost@moldegaard.as
www.moldegaard.no

Naboen AS
4353 Klepp Stasjon
Tlf: 51 81 03 00
utleie@naboen.no
naboen.no

Nils A. Mørk Maskin AS
1823 Knapstad
Tlf: 90639797
hans.anton@namm.no
www.namm.no

Nor Slep AS
PB.1252, 3205 Sandefjord
Tlf: 33 48 93 70
norslep@norslep.no
www.norslep.no

Nordisk Dekk Import AS
4262 AVALDSNES
www.nidas.no

Norva 24 AS
6783 Stryn
post@norva24.no
www.norva24.no

Oldroyd AS
Industriveien 1, 3766
Sannidal, Norway
Tlf: +47 35 98 75 50
mail@oldroyd.no
www.oldroyd.no

Orica Norway AS
3400 LIER
Tlf: 32 22 91 00
www.orica.no

Powel Construction AS
7037 Trondheim
Tlf: 73 80 45 00
geminipowel.no
www.powel.no

Power Tools Norge
Hallenåsen 4 1389 Heggedal
Tlf: 951 74 007
powertools@online.no
www.ptools.se/no

Pumpe-service AS
Tlf: 23 33 84 00
post@pumpe-service.no
www.pumpe-service.no

Rototilt AS
2020 SKEDSMOKORSET
Tlf: 21 01 91 50
info@rototilt.com
www.rototilt.no

Sandvik Norge
2013 SKJETTEN
Tlf: 63 84 81 00
www.rocktechnology.sandvik

Scandia Maskin AS
3039 Drammen
Tlf: +47 32 21 00 50
post@scandiamaskin.no
www.scandiamaskin.no

SG Finans
Postboks 105, 1325 LYSAKER
Tlf: 21 63 20 00
kundeservice@sgfinans.no
www.sgfinans.no/

SK Produkter
1471 Lørenskog
Tlf: 67 97 40 30
info@skprodukter.no
www.skprodukter.no

Smartdok AS
Snømusstien 1, 9512 Alta
Tlf: 904 03 333
norge@smartdok.com
www.smartdok.com

SMP Parts AB Norge
3516 Hønefoss
Tlf: 32875850
norge@smpparts.com
www.smpparts.com/no

SSAB Svensk Stål AS
Pb. 47, 1314 Vøyenenga
Tlf: 23 11 85 80
www.ssab.se

Steelwrist AS
SE-192 75 Rosersberg,
Sverige
Tlf: +47 236 50 226
www.steelwrist.com/

Storebrand
Postboks 500, 1327 LYSAKER
Tlf: 22 31 50 50
post@storebrand.no
www.storebrand.no

Strømberg Plast AS
Postboks 3, 2005 RÆLINGEN
Tlf: 64802909
office@strombergs-plast.no
www.strombergs-plast.no/

Systemblokk
3804 Bø i Telemark
Tlf: 35 06 00 00
mail@systemblokk.no
www.systemblokk.no/

Veim AS
3414 Lierstranda
Tlf: 32 84 94 20
kjell@veimas.no
www.veimas.no

Volvo Maskin AS
Postboks 603 1411 Kolbotn
Tlf: 66 81 86 86
firmapost@volvo.no
www.volvomaskin.no

Wacker Neuson AS
Trondheimsvegen 503,
2016 Frogner
Tlf: 63868900
www.wackerneuson.com/

WIKS AS
1617 Fredrikstad
Tlf: 950 71 777
kontor@wiks.no
www.wiks.no

Wirtgen Norway AS
3071 Sande i Vestfold
Tlf: 33 78 66 00
post.norway@wirtgen-group.com
www.wirtgen-group.com/norway

Zirius AS
Tlf: 40 00 77 07
salg@zirius.no
www.zirius.no

Ølen Betong AS
Tlf: 53 77 52 00
mail@olenbetong.no
www.olenbetong.no

Arctic Entrepreneur 18. - 20. januar 2022
The Qube ved Clarion Hotel & Congress,
Oslo Airport

Endelig kan vi møtes igjen - på vinterens viktigste møteplass

- Stor leverandørutstilling
- Fagseminarer og kurs
 - Vinterfest
 - Brakkemiddag

www.arcticentrepreneur.no

Foto: Svein Finneide

Foto: Svein Finneide

Hei du.. ja, du ja!

Visste du at MEF-skolen kjører eget seminar på Arctic Entrepreneur?

Få en innføring i BIM, og gjennomgang av ledningsregistreringsforskriften torsdag 20. januar.

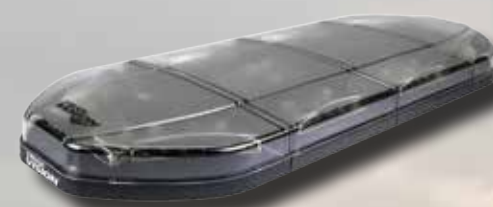
Skann koden med mobilen og se en oversikt over alle våre kurs!

www.mef.no

DIN MASKINELEKTRO LEVERANDØR

Hvorfor velge Startax?

- Bredt sortiment på lager
- Rask levering
- Kvalitet til gode priser
- Mange års erfaring og kompetanse
- Stor fokus på deler til hybride og elektriske kjøretøy og maskiner
- Vi leverer også deler til kjøretøy, landbruk og marine

STARTAX
MASKIN-TEKNISK AS

www.startax.net - post@startax.no
Rosenholmveien 20, N-1252 Oslo
22 62 05 50

MOMS-SKUFFELSE FRA VEDUM

Anleggsbransjen skal bygge landet videre. Ikke være bank for den rike staten. Selvsagt, tenker du kanskje. Faktum er noe annet. Også for den ferske finansministeren vår. Selv om han lovte anleggsfolkene våre i hele Norge noe annet før valget.

Det hjelper lite på driften av en bedrift å sende ut en faktura som ikke kunde har til hensikt å betale. Men for våre medlemsbedrifter forfaller også momsen på fakturaen som ikke vil bli betalt av byggherre.

Denne saken har vært en gjenganger i denne spalten. MVA på omtvistet beløp er en hjertesak for anleggsbransjen. Urimeligheten av å betale skatt før pengene er tjent er noe som rammer mange entreprenører i MEF. Det legger ytterligere press på driften av bedriften. I ytterste konsekvens kan lønnsomme bedrifter gå konkurs. Ikke fordi de ikke er lønnsomme. Men de har ikke likviditet til å svare lønn, leverandørkostnader osv.

Entreprenørene har satt stor pris på at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Fremskrittspartiet samlet seg og i april vedtok at løsningen på moms-saken vår skal komme i statsbudsjettet for 2022. Vår forventning er at partiene som nå har ansvaret må følge opp Stortingets vedtak. Særlig nå som dem som har støttet entreprenørene før valget har regjeringsansvar etter valget.

Jeg må si rett ut at skuffelsen er stor når Trygve Slagsvold Vedum (SP) ved første korsvei ikler seg de

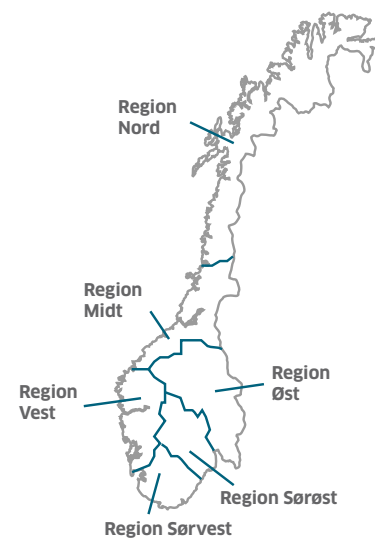
samme standpunktene som Jan Tore Sanner (H) hadde i momssaken. Før valget hadde pipen en helt annen tone. Anleggsbransjens forventning er krystallklar: Det er ingen skam å snu!

Neste korsvei for regjeringen er revideringen av budsjettet for 2022. Vedum skal legge frem dette budsjettet i begynnelsen av mai neste år. Om ikke vi får gjennomslag for valgloftene der – ja, da har anleggsfolket blitt ført bak lyset i valgkampen. Jeg må si det så tydelig.

Endringene i statsbudsjettforslaget fra den ferske regjeringen inneholdt også et solid kutt på 270 mill. kr. i små prosjekter på budsjettet til Statens vegvesen. Dette er jobber som i mange regioner kan være svært tiltrengt. MEF vil følge tett med på om det blir nok jobber for å holde anleggsfolk i arbeid gjennom vinteren.

Julie Brodtkorb
Administrerende direktør i MEF

MEF-NYTT

MEF-nytt gir et innblikk i forbundets arbeid og aktiviteter i hele landet.

SERVICE-KONTORET

Fred Olsensgate 3
0152 Oslo
Telefon: 22 40 29 00
firmapost@mef.no
www.mef.no

REGION ØST

Stolvstadvegen 1
2360 Rudshøgda
Telefon: 958 72 000
region.ost@mef.no

REGION SØRØST

Broen 6
3170 Sem
Telefon: 913 27 357
region.sorost@mef.no

REGION SØRVEST

Kongensgate 24
4610 Kristiansand
Telefon: 958 38 000
region.sorvest@mef.no

REGION VEST

Eidsvågbakken 1
5105 Eidsvåg
Telefon: 99 42 89 00
region.vest@mef.no

REGION MIDT

Hornebergveien 1
7038 Trondheim
Telefon: 948 78 000
region.midt@mef.no

REGION NORD

Kontorer i: Hammerfest,
Tromsø og Bodø
Telefon 95 84 50 50
martin.gronnsllett@mef.no

SEKSJON RESSURS OG MILJØ

- Skog
- Brønn og spesialboring
- Gjenvinning og avfallshåndtering
Fred Olsensgate 3,
0152 Oslo
Telefon: 22 40 29 00
seksjonressursogmiljo@mef.no

REGION NORD

MEF REGION NORD 50 ÅR

MEF Region Nord inviterte til storslått feiring i Tromsø 5. november. Kvelden startet med en hyggelig prat med Roald Skoglund, Arne Berg, Malvin Nilsen, Tollef Kiil, Herbjørn Nilssen og Arnstein Repstad ledet av Egil Jens Pettersen. Her fikk vi en del av historien om hvordan MEF i nord ble til og hvordan vi har utviklet oss frem til i dag. Festmiddagen ble mesterlig ledet av Kristian Figenschau med musikalsk innslag fra Anne Nymo Trulsen.

Vi takker alle deltakere, medlemmer, leverandører og samarbeidspartnere for en trivelig kveld!

JUBILEUM HOS LNS

LNS som har henholdsvis 30 og 20 års ansettelse i firmaet. Vi gratulerer LNS med de første 60 og gleder oss til det videre samarbeidet!

På bildet, fra venstre: Julie Brodtkorb, direktør i MEF, Ken Hanssen (sølv), Yngve Salamonsen (sølv), Sigurd Fredriksen (gull), Bent Erik Olsen (gull), Arild Horn (gull), Einar Hansen (sølv), Jan Edgar Pettersen (sølv), Alf-Eirik Øien (sølv), Jonas Tetlie, administrerende direktør i LNS, Frode Nilsen, konsernsjef.

24. oktober deltok regionsapparatet og adm.dir Julie Brodtkorb på LNS sitt 60årsjubileum i Svolvær. En flott helg, med en stolt Nord-norsk entreprenør. Julie Brodtkorb delte ut MEF sin fortjenestemedalje i gull og sølv til totalt 8 ansatte i

ÅRETS OPPLÆRINGSBEDRIFT I FINNMARK

For andre år på rad har OKAB Finnmark kåret Viggo Eriksen AS til årets opplæringsbedrift for 2020. Begrunnelsen for tildelingen er bl.a bedriftens gode oppfølging av lærlingene og god forberedelse og tilrettelegging før fagprøver. På bildet overleveres prisen. Fra venstre: faglig ledere Inge Myrvang og Bengt Hansen, Svend Ingvar Larsen (MEF hovedstyre) og Rolf Erling Heggem (MEF Finnmark).

REGION VEST

LANG OG TRO TJENESTE

Asfalt & Maskin feiret sine ansatte for lang og tro tjeneste på jubileumsfest 30. oktober.

Fra venstre: Trygve Dønne (styreleder) Asfalt & Maskins diplom for 30 års lang og tro tjeneste, Arvid Byrkjeland (arbeidsformann) Det Kongelige Selskap for Norges Vel: Fortjenestemedalje for lang og tro tjeneste, Gunnar Vevle (asfaltfagarbeider) Det Kongelige Selskap for Norges Vel: Fortjenestemedalje for lang og tro tjeneste og Maskinentreprenørenes Forbunds fortjenestemedalje i Gull for 30 års lang og tro tjeneste, Stian Garnes (daglig leder). **Vi gratulerer!**

MEDLEMSMØTE PÅ FLESLAND

Medlemsmøte i MEF avd. Nord Rogaland og Hordaland er gjennomført. Der var det bilutstilling ved Jæger Automobil AS (Toyota) med Steffen A. Schjerven og Ole Morten Davanger. Styreleiar Rune Grimstad opna medlemsmøtet før det ble fleire gode innlegg.

Det deltok 58 personar frå 26 medlemsbedrifter, to handelsavtale-partnere, MEF, BKK Nett AS og Ramudden.

Stor takk til alle som deltok!

MEDLEMSMØTE I SOGN OG FJORDANE

Medlemsmøte i MEF avd. Sogn og Fjordane er gjennomført, med følgjande program:

- Bilutstilling ved Toyota Nordfjord og Førde AS, og Bilhuset Førde AS
- Info fra MEF v/styreleiar Harald Kvame
- Førebygging av graveuhell v/Trond-Erik Eide og Oddvar Hatlem frå BKK Nett AS
- Info om miljøbelastning og miljødeklarasjon v/Geir Sjøberg og Sogge Jihnsen frå Basal, og Erik Solheim, Ståle Grepstad og Jan Skogstad frå Førde Sementvare AS
- Info om SmartMEF v/Egil Kvingedal
- Info om IF forsikringsdekning v/Alv Myrvanfr frå IF
- Info om Transportkompetanse og deira tjenester til MEF medlemene v/Ove Tepstad frå Transportkompetanse AS

Det deltok 49 personar frå 18 medlemsbedrifter, seks handelsavtalepartnere, MEF og BKK Nett AS. Stor takk til handelsavtalepartnere Bilhuset Førde AS (BOS), Toyota Nordfjord og Førde AS, Førde Sementvare AS, Ramirent, IF og Transportkompetanse AS som deltok på medlemsmøtet.

RESSURS OG MILJØ

TEMADAGER SKOG

Helgen 6.-7. november var MEF Skog samlet på Kongsberg til sine årlige Temadager. I år var det rekorddeltagelse og mange gode faglige innlegg.

Temadagene ble avsluttet i Sølvgruvene på Kongsberg - og hvilken fest det ble! Superinteressant med god mat og drikke, og topp selskap i festsalen i gruvene. MEF Skogs 40 års jubileum ble markert ved at styreleder i MEF Skog, Terje Varli, overrakk Liv og Per Haneborg en blomsterbukett for å ha tatt initiativ til skogavdelingen tilbake i 1981. **Tusen takk til medlemmer og samarbeidspartnere som deltok!**

NYTT MEDLEM I SKOG

Skogsentreprenør Per-Håkon Altermark har blitt medlem av MEF Skog. Per-Håkon har base i Mo i Rana, Nordland og kjører primært for Allskog. MEF skog er veldig glade for å få Per-Håkon med på laget!

REGION ØST

NYE MEDLEMMER I REGION ØST

Hytjan & Vardøy As fra Frogner i MEF avd. Oslo/Akershus. Vi ønsker velkommen og ser frem til å bli kjent med dere!

MÅNEDENS LÆRLING

Magnus Wattum Rygh

Navn: Magnus Wattum Rygh

Alder: 18 år

Bedrift: Leif Grimsrud AS, Østfold

Utdanning: vg1 bygg og anleggsteknikk, vg2 anleggsteknikk

Fag: Anleggsmaskinførerfaget.

Hva liker du best med jobben: det sosiale med kollegaene og det å jobbe allsidig med forskjellige maskiner.

Interesse/hobby: er aktiv i Rælingen speidergruppe og liker å game.

Fortsett

Ekstrand Verksted AS, Langesundsveien 90, 3961 Stathelle.
For mer info: +47 35 96 87 00 | post@ekstrand.no | www.ekstrand.no

Ekstrand
SPYLETANK
6000 liter

EKSTRAND VERKSTED

MÅNEDENS BEDRIFT

Sprengeservice AS

Daglig leder: Robert Gullhaug (bildet)

Fra: Skibtvædt i Østfold

Når ble dere medlemmer: 2021

Ansatte: 2

Hva driver med: Ren fjellsprengning.

Hvorfor MEF: Ble anbefalt av andre medlemmer. Være med for å se hva som skjer i bransjen. Kurs via MEF-skolen.

PØLSEFREDAG

MEF Østfold arrangerte pølsefredag i samarbeid med Sørby utleie og Sparebank1 Finans Østlandet. Nesten 30 entreprenører hadde tatt turen til Sørby utleie sine nye lokaler i Spydeberg. Det ble servert pølser og marsipankake før vi fikk en omvisning i de flotte lokalene til Sørby. **Alt i alt en veldig trivelig samling som MEF Østfold håper å kunne gjenta om kort tid.**

HEDERSMEDALJER

Hvert år har vi i MEF medlemmer som har vært medlem hos oss i 25 år, 50 år og kanskje også 75 år. Under Landsmøtet foretar Hovedstyret utdeling av plaketter, men når bedriftene ikke er til stede på Landsmøtet, går oppgaven videre til regionskontorene. Vi har mange plaketter til utdeling fra forrige Landsmøtet og vi er i gang med besøksrunden når vi ikke slår det sammen med andre arrangementer. I Østfold kan vi gratulere Knut Bjerke AS, ved daglig leder Iver Bjerke med medlemskap i 50 år i MEF! I Innlandet og tidligere Hedmark, gratulerte vi Rolf Døli AS, ved daglig leder Jørn Døli, fra Skarnes med 25 års medlemskap.

FØLG MEF OG OKAB

i sosiale medier for siste nytt og oppdateringer i bransjen:

Facebook.com/mefnorge
Facebook.com/okabnorge
Instagram.com/mef_norge/

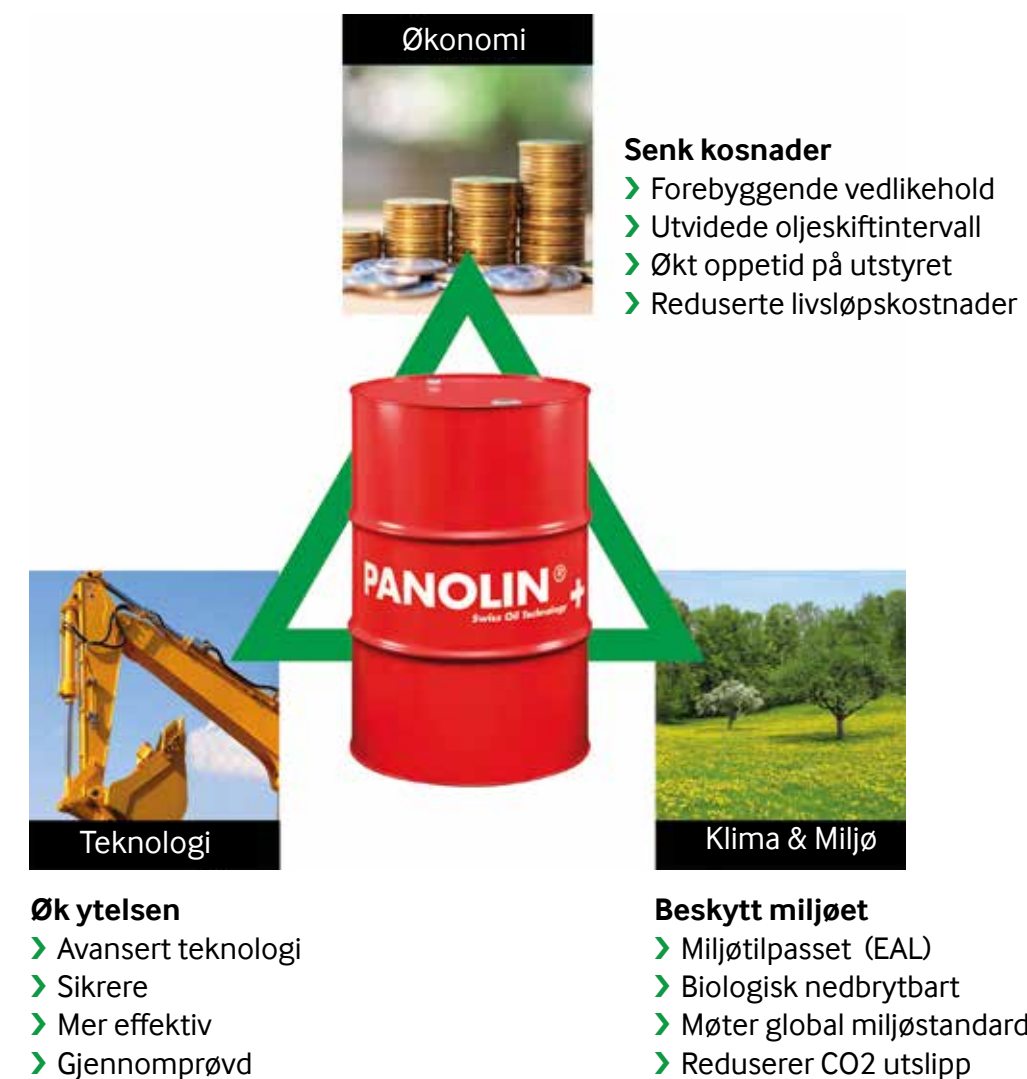
REGION SØRØST NYTT MEDLEM

Vi ønsker velkommen til Øst Fjellsprengning AS i MEF avd. Buskerud. **Vi gleder oss til å bli kjent med dere!**

Miljøtilpassede smøreoljer kommer for fullt

Bare økonomisk lønnsomme, teknisk modne og miljøtilpassede konsepter er virkelig bærekraftige:

Senk kostnader – beskytt miljøet – øk ytelsen

TESS
TEKNISK FAGHANDEL
tess.no

Smøreolje
- miljøtilpassede oljer for anleggsmaskiner
panolin.no

Ta et bærekraftig valg med HVO100

Med HVO100 tar du et miljøvennlig valg uten at det går på bekostning av kvalitet og ytelse. HVO100 er et biodrivstoff som passer til de fleste tyngre kjøretøy og maskiner. Vi tilbyr dette på flere terminaler i Norge.

- Utelukkende fremstilt av rester og avfall
- Inneholder ikke palmeolje
- Reduserer utslippene med 80-90 %*
- Tilsatt **miles** additiv som rengjør og beskytter motoren

Les mer på circlek.no/hvo100

*Reduksjon i et livsløpsperspektiv sammenlignet med vanlig anleggsdiesel

CIRCLE **PRO**